

O. KALINYICSENKO, V. SZERHIJENKO,
V. KALINYICSENKO

KÉPZŐMŰVÉSZET

Tankönyv az általános oktatási rendszerű
tanintézetek 4. osztálya számára

Fordította Varga Béla

A fordítás
a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.
támogatásával készült 2015-ben

Kijev
Oszvita Kiadóház
2015

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

*Музика Михайла Вербицького
Слова Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

KEDVES BARÁTOM!

Harmónia varázsló vagyok, és üdvözöllek a könyv lapjain. Épp idejében találkoztunk. Képzőművészet ország lakóinak, a festőknek, szobrászoknak, építészeknek, népművészeknek a sürgős segítségére van szükségük, mert *Unalom* és *Lustaság* kilopta csodálatos világunkból *Fantáziát*. Már pedig nélküle lehetetlen az alkotás.

Segítségért fordulok hozzád. Hogy visszatérhessen *Fantázia* a művészekhez, indulj neki a mesés utazásnak a *Képzőművészet* című könyv lapjain, és készíts különböző művészeti alkotásokat. Ebben segítségére lesz a képzőművészetről szóló *Tudás*, a művészeti anyagok megfelelő kezelését lehetővé tévő *Készség*, a szépség iránti *Szeretet* és az alkotói *Ihlet*. Vigyél magaddal az útra ceruzákat, filctollakat, tollakat, ecseteket, mintázófákat, papírt, kartont, festékeket, gyurmát.

Találd meg *Fantáziát*, és érezd át az alkotás örömét!

1. rész.

Művészi ábrázolás a grafikában, festészetben és szobrászatban

Ahhoz, hogy megtalálhasd Fantáziát, igazi művésszé kell válnod. Gondolkodj el azon, miként születnek a művészeti alkotások! Hogyan sikerül a művészeknek olyan szépen és érdekesen ábrázolniuk a valós és a képzelt vagy fantáziavilágot? Miért van az, hogy ugyanazokat a dolgokat, tájakat, embereket például minden festő a maga módján ábrázolja? Hogyan sikerül a művészeknek, hogy az alkotásaikkal közvetítik, átadják a hangulatukat és benyomásaikat?

A művész a maga elképzelése és meggyőződése szerint igyekszik megismerni, összehasonlítani a való vagy a kitalált világ jelenségeit, és ábrázolni azokat. Végül *művészi ábrázolásként* megvalósítja alkotói elképzelését. Ebben a formában kifejezi a gondolatait és érzelmeit, a külvilággal – természettel, emberekkel, tárgyakkal – kapcsolatos látásmódját. Egyes művészek fantasztikus ábrázolást készítenek, azaz a valóságban nem létező világot ábrázolnak.

A művészeti alkotás – mindenekelőtt a művész által készített művészi ábrázolás, alkotói tevékenységének az eredménye.

1. téma

NYÁRI BENYOMÁSOK

Verőfényes nyári napok, illatozó virágok, vidám kirándulások a barátokkal, ismerkedés a természettel – lesz mire visszaemlékezni ősszel. Nem képeznek kivételt a művészek sem. Mint alkotással foglalkozó emberek, festményekben, szobrokban, zenében kifejezik saját nyári élményeiket, érzéseiket.

A művészek különböző kifejezőmódokat alkalmaznak annak érdekében, hogy művészeti ábrázolásokat hozzanak létre a különböző képzőművészeti műfajokban. A grafikában ilyen módszer a pont, vonal, folt, vonás, míg a festészetben a színek, a szobrászatban pedig a térbeli kiterjedés és a forma plasztikusságának alkalmazása.

● Hasonlítsd össze a különböző műfajú képzőművészeti alkotások művészi nyelvét! Hogyan hatott ez a nyelv a művészi ábrázolásra?

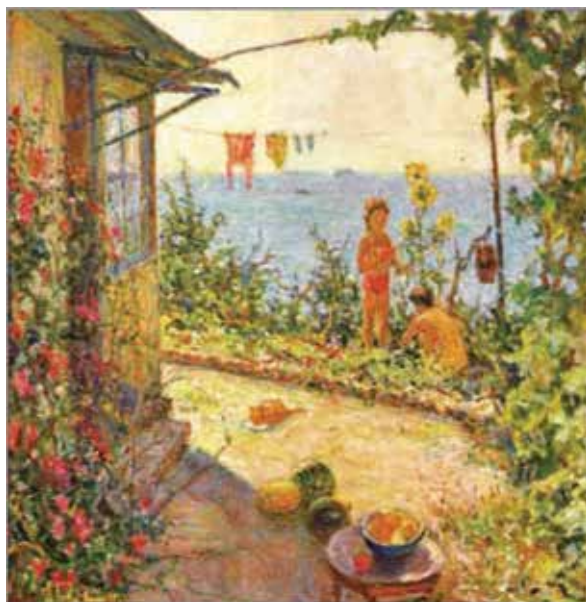
Sz. Proktor. Kövesd a vezetőt

A művészi kifejezés nyelve azonban nem elegendő. Hogy a művészi ábrázolás érdekes legyen, még szükség van valamire. Rájöttetek, miről van szó? Természetesen a FANTÁZIÁRÓL! Ezért kezdjünk el gyorsabban, alkotni, hogy Fantázia végre visszatérhessen Képzőművészet országba.

Alkotói elképzelésének megvalósításában, a művészeti alkotás részleteinek harmonikus elhelyezésében és egységes egészévé történő formálásában a művészt a *kompozíció* segíti.

● Miben különböznek az alábbi művészeti alkotások a kompozíciójukat tekintve? Melyik alkotás ábrázol mozgást, és melyik nyugalmat?

▲ A. Gavdzinszkij.
Üdülés a hétvégi telken

▼ J. Böhm.
Lány virágcsokorral

◀ W. Klemke. A *Báránylehőcske* című könyv borítólapjának illusztrációja

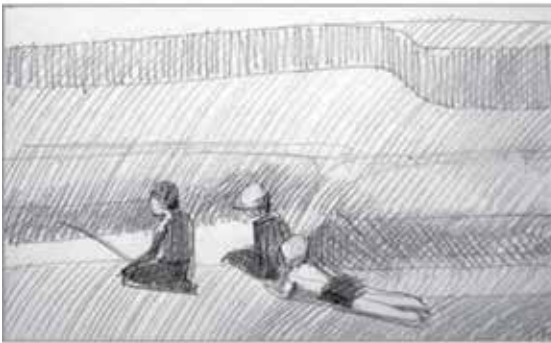
● Milyen nyaralási témákat ábrázoltak a művészek a képeken? Elemezd a művészeti alkotások kompozícióit: hogyan keltik fel a szerzők a néző figyelmét az alkotás lényegét illetően! Szerinted milyen jelentősége van az ábrázolás színének, méretének, az egyes részletek egymáshoz viszonyított elhelyezésének?

L. Novoszjolova.

Az Évszakok sorozat egyik képe ►

G. Belcov.

Gyermekkori emlékek▼

Gyakorlati feladat

Készíts dekoratív vagy cselekményes kompozíciót *Nyári benyomások* címmel (*pasztell, viasz- vagy színes ceruzák; tónusos, színes papír; mesterséges vagy természetes anyagok: szövet, üveggyöngyök vagy szárított virágok és levelek, gallyacskák, kagylóhéjak, kavicsok*)!

Harmónia varázsló tanácsai

A nyárról szóló művészi ábrázolás készítésekor például képzelj el, milyen jellegű a meleg napocska, a vidám hullámok a folyó vagy a tó felszínén, az élénk színű virág, vagy mire emlékeztet a sokszínű szivárvány, de felidézheted a vidám nyári játékokat, a gondtalan szórakozás pillanatait.

Helyezd el az ábrázolás részleteit úgy, hogy azok együtt kiegyensúlyozott, harmonikus kompozíciót alkossanak!

Kérdések és feladatok

1. Mondd el, mit tudsz a művészi ábrázolásról!
2. Milyen kifejező eszközökkel készül a művészi ábrázolás a grafikában, festészetben, szobrászatban?

2. téma

A MESEBELI ERDŐ FÁI

Az utunk során titokzatos, sejtelmekkel teli erdőbe értünk. A magas, hatalmas törzsű fák fekete, csipkés ágai élesen kirajzolódnak az égbolttal a háttérben. De nem kell félnünk, csak le kell rajzolnunk az erdőt, s az rögvest elveszti vészjósló varázserejét, s megmutatja az ösvényt, amelyen

kijuthatunk a rengetegből.

● Idézd fel, hogy a grafikus művészek milyen kifejező eszközöket alkalmaznak az alkotásaikon! Milyen módszerrel adják vissza a teret?

A *pont* – a grafikus művész legkisebb „segítőtársa”. A papírlapon elhelyezett egyetlen pont is lehet kompozíció. Pontok halmazával pedig sima átmenet képezhető a fény és árnyék között. A *folt*, a ponttal ellentétben, gyakran elűt a háttértől. A *sziluett* alakú folt a legjobban fejezi ki az alak jellegzetes sajátosságait, éles és pontos rajzolatával felkelti a néző figyelmét.

M. Kotljarevszka. A Szamara folyó partján

Vonallal nem csak az ábrázolás alakja, hanem a hangulat és érzélem is kifejezhető. A vonal alapvető tulajdonsága a plasztikusság. Már tudod, hogy a vonal lehet egyenes és görbe, tört és hullámos, vékony és vastag, szaggatott és folytonos. Vonalakkal ábrázolhatók emberek és állatok, tárgyak és tájak. A *vonalkázást* vagy *árnyékolást* a térfogat és az alak faktúrájának kifejezésére, térbeli elhelyezkedésük és jellegük ábrázolására alkalmazzák.

● Elemezd a grafikai kifejező eszközöket, amelyeket a művész a fák ábrázolásához használt!

I. Deniszenko. Szomorú fűzek vízparton

A művészi technikák és anyagok titkai

A kaparás (grattage) – művészi technika, amelynek a lényege az, hogy a művész éles szerszámmal (tűvel, tollal) vakarja a karton felületére az ábrázolást. Először a kartonra egyenletesen gyertyát dörzsölnek. Ezt követően széles ecsettel szappanoldattal kevert tust visznek fel rá. A tus száradása után világos vonalak kaparhatók a sötét háttéren.

A kaparásos technikát alkalmazó ukrán grafikus művészek közül legismertebb az egykor Ungváron alkotó Pavlo Bedzir. Egész grafikai sorozatot készített *A fák életéből* címmel, nagyjából kaparásos technikával.

● Figyeld meg a kaparásos technika sajátosságait! Egyetértesz-e azzal a címmel, amit a szerző adott a képnek? Miért?

P. Bedzir. Az erdő szimfóniája

Gyakorlati feladat

Ábrázolj fákat grafikai kifejező eszközök – kaparás, foltok – felhasználásával *Titokzatos erdő* címmel (tinta, tus; viasz; fémtoll, tű, pálcika, szívószál)!

Harmónia varázsló tanácsai

Készíts kompozíciót „folttechnikával”, a fák törzsét és ágait ábrázold fémtoll vagy szívószál segítségével a nedves tintafoltból kiindulva! Az ábrázolás készíthető a szívószálba történő fúvással, így „növesztve” a fák ágait.

Ha kaparásos technikával készíted a képet, akkor előre készítsd el a kartonlapot a megfelelő módon. Hogy a kép kifejezőbb és érdekesebb legyen, használ színes kartont vagy fessd meg a viasz felvitele előtt.

Kérdések és feladatok

1. Nevezd meg a grafika kifejező eszközeit, amelyek segítenek a művészi ábrázolás elkészítésében!
2. A grafika készítésének technikái közül melyik keltette fel leginkább az érdeklődésedet, és miért?

3. téma

SZOKATLAN CSENDÉLET

Ma Fantázia keresésében a varázslatos őszt lesz a segítségünkre. Természetesen ezt egy érdekes feladat teljesítése közben teszi. Rendszerint az őszt ajándékait, a gyümölcsöket és zöldségeket különböző színekkel – sárgával, vörössel, narancssárgával, barnával, zölddel és ezek árnyalataival – ábrázolják. De mit szólnátok ahhoz, ha az őszi csendélet egy színben készülne? Ebben ez esetben nem nélkülözhető Fantázia.

A grafikus művészek általában szilárd és puha művészi anyagokat használnak. A grafitceruzával, filctollal, szénnel, fémtollal készült pontok, vonalak, foltok, vonások különbözőképpen néznek ki. Ennek köszönhető, hogy olyan érdekesek a grafikai alkotások, még akkor is, ha egy színben készülnek.

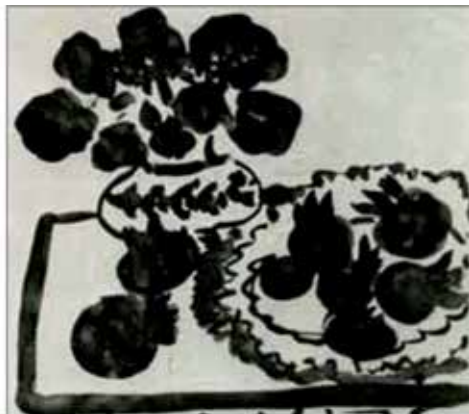
● Idézd fel, milyen grafikai művészi anyagok kemények, és milyenek puhák! Nevezd meg a festészeti és grafikai csendéletek kifejező eszközeit!

V. Sarkevics.
Termésünne

● Hasonlítsd össze az ismert francia festőművész, Henri Matisse vonalakkal és sziluettekkel készült csendéleteit! Milyen benyomást keltenek a vonalakkal és foltokkal készült képek?

H. Matisse csendéletei

A csendéleten a tárgyak térbeliségét az azok alakját követő *fényárnyék* segítségével adják vissza. A fényárnyékot a grafikában rendszerint satírozással ábrázolják. A sima vagy fénylő felületű tárgyak megvilágított részén visszfény látható. Ennek az ábrázolásához elegendő az adott hely radírral történő megdörzsölése.

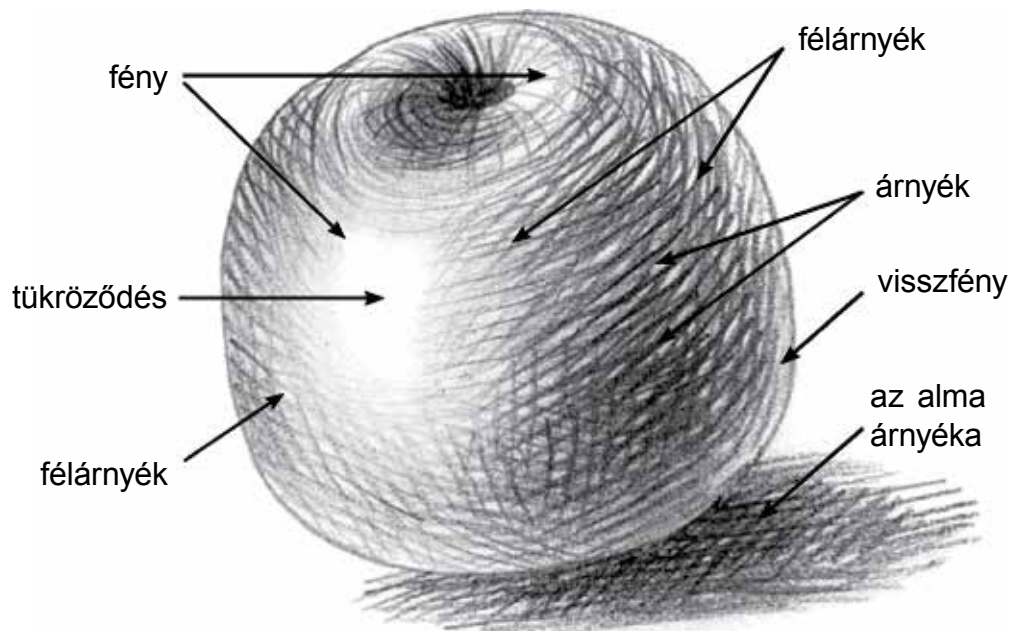

J. Rusztamjan.
Sárga körte és
fokhagymagerezd

● Figyeld meg a fényárnyékot az almán! Határozd meg, honnan esik rá a fény, azaz állapítsd meg a megvilágítás irányát! A vázlat felhasználásával próbáld megmagyarázni, hogyan jön létre az alak térbelisége!

Az almának a leginkább megvilágított része a fényforráshoz legközelebb található domborulata. Körülötte félárnyék és árnyék található. Az árnyék mögött *visszfény*, azaz jelentéktelen árnyék látható. Az almáról az asztal felületére árnyék vetődik.

● Gyakorold a különböző vonások és tükröződés készítését ceruzával és radírral!

Gyakorlati feladat

Készítsd el az őszi művészi ábrázolását, ehhez használd az őszi ajándékaikat: a gyümölcsöket és zöldségeket! Készíts egyszínű csendéletet! Fényárnyék segítségével ábrázold a zöldségek és gyümölcsök térbeli kiterjedtségét (*grafitceruza*)!

Harmónia varázsló tanácsai

Válaszd ki a gyümölcsöket és zöldségeket a kompozícióhoz! Próbáld meg valósághűen ábrázolni alakjukat és méreteiket! Add át a fényárnyékot vonalkázással!

Kérdések és feladatok

1. Hogyan hat a fényárnyék a művészi ábrázolás elkészítésére?
2. Milyen jelentősége van a vonalkázásnak és fényárnyéknak a tárgyak térbeli kiterjedtségének ábrázolására?

4. téma SZÍNES ÁBRÁZOLÁSOK

Fantázia keresése a sötét napszakban sem lankad. Az éjszakának is megvan a maga megismételhetetlen színhatása. De mi van a többi napszakkal? Próbáld meg festészeti eszközökkel ábrázolni az éjszakát, reggelt, nappalt és estét! Kolorit úr a segítségedre lesz a megfelelő színnek megválasztásában és Fantázia keresésében.

- Mondd el, miért felel Kolorit úr! Határozd meg, melyek a származtatott, meleg és hideg színek a színekörben!

Színekör

L. Szuхова. Éjszaka

Annak ellenére, hogy sok szín és még több színárnyalat létezik, a festőművészek harmonikus összhangba hozzák őket, meghatározott színhatást kölcsönözve a képeiknek.

- Idézd fel, miért neveznek egyes színeket melegeknek, másokat pedig hidegeknek! Miként befolyásolja a színhatás az ábrázolás jellegét?

Emlékezhettek rá, hogy a *meleg* színhatást a sárga, narancssárga és vörös szín és annak árnyalatai hozzák létre. A *hideg* színhatás kék, zöld ibolya színekben gazdag. A képek néha élénk, *kontrasztos színhatásban* készülnek, amely egyesíti magában a világos és sötét, meleg és hideg színeket. A kontrasztos színek egymással szemközt helyezkednek el a színekörben. Ha a festő valamely szín alig érzékelhető árnyalatait használja, akkor *finom színhatásról* beszélünk. A festőművészek a képeiken gyakran hoznak összhangba a színekörben egymás mellett elhelyezkedő származtatott színeket.

- Határozd meg a képek színhatását!

V. Zareckij. Koncsa-Zaszpa-i rét

A művészi technikák és anyagok titkai

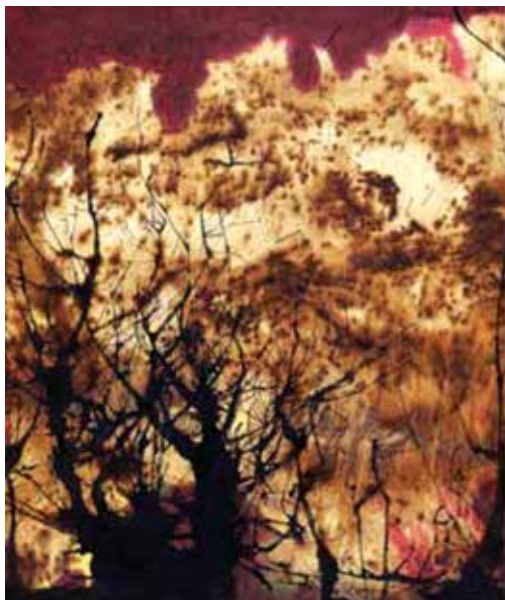
Monotípia – a festészet és a grafika határmezsgyéjén található képzőművészeti technika, a lényege az, hogy egy fémlemezre készült festményt lenyomatnak.

Monotípia készítéséhez a színeket ecsettel viszik fel a sima fém- vagy műanyag lemezre. Egy egyedi lenyomatot papírlapra nyomtató géppel készítenek, vagy úgy, hogy a papírlapot kézzel a lemezre nyomják. A megismételhetetlen minták, színátmenetek a lap lemeztől való – lassú vagy gyors, különböző irányú – elválasztásának módjai révén képződnek. Művészi ábrázolásoknak ezzel a technikával való készítése mindenkinek a rendelkezésére áll.

● A monotípia-készítés technikájának mely sajátosságai tették lehetővé a művészek alább látható ábrázolásainak létrehozását?

Sz. Kosztyukevics.
Rózsák

M. Krjucsenko. Éjszaka

Sz. Zdancsuk. Csodás erdő

Gyakorlati feladat

Készíts kompozíciós ábrázolást *Reggel, Nappal, Este, Éjszaka* címmel monotípiá technikával! Ábrázold megfelelő színhatásokkal a különböző napszakok hangulatát (*guas; ecsetek, műanyaglemez, kré-
tapapír*)!

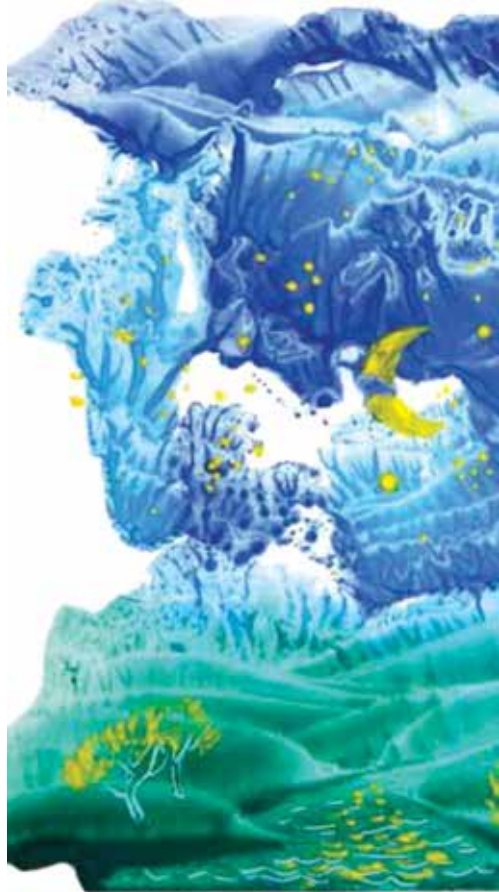
Harmónia varázsló tanácsai

Milyen színes képzeteid vannak, amikor visszaidézed valamely napszakot? Ezek milyen hangulatot keltenek benned? Gondolkodj el azon, milyen színhatásban lenne jobb ábrázolni őket!

Vágj négyfelé ez papírlapot, hogy mindegyikre lenyomható legyen a kiválasztott színhatás! Oldd fel a festéket tejfel állagúra! Plasztik lemezen következetesen válaszd meg mindegyik lenyomat számára a megfelelő színhatást! Elképzelésed szerint egészítsd ki a részleteket, amelyek élesebbé, kifejezőbbé teszik az ábrázolást!

Kérdések és feladatok

1. Melyek a kontrasztos színek?
2. Magyarázd meg, hogyan értelmezed a *színhatás* szót!
3. **Közösen végzett munka.** Beszéljétek meg az elvégzett munkát az osztályban! Melyik művészi ábrázolás tetszett neked a legjobban?

5. téma

VIRÁGOK ÁBRÁZOLÁSA FESTÉSZETI ESZKÖZÖKKEL

A Fantázia keresésére indult felfedező utad során a virágok varázslatos birodalmába jutottál, amely lenyűgöz színgazdagságával és kifinomult formavilágával. Próbáld meg te is önállóan ábrázolni kedvenc virágod „jellemét” különböző művészi technikák segítségével.

A művészi ábrázolás kifejező képessége jelentős mértékben függ a festő által alkalmazott művészi anyagoktól és festészeti technikáktól. A sűrű vagy híg festéknek a felületre való felvitelétől és az ecsetvonás jellegétől függően különböző festészeti hatás érhető el, ami megismételhetetlenné teszi a művészi alkotást.

▼ Z. Paszicsna.
Kaktuszok

◀ K. Bilokur.
Virágcsokor

A virágok a művészek legkedveltebb ábrázolási objektumai. Ábrázolják őket mind természeti környezetben, mind csokorba kötve vagy kompozícióként. Vannak festők, akik pontosan adják vissza lényüket, azaz alakjuk és színük jellegét, míg mások elvonatkoztatva ábrázolják természetes vonalaikat, így hozva létre új, fantasztikus ábrázolást. Ennek köszönhetően jönnek létre a realisztikus (valóságű) és a dekoratív ábrázolások.

● Gondolkodj el azon, miért vonzzák annyira a virágok a művészeket! Határozd meg, hogy a képek melyikén dekoratívak a virágok művészi ábrázolásai! Elgondolásoadat indokold meg!

L. Majdanec.
Ukrán nap

I. Kulik.
Napraforgók

A festők egyik kedvenc művészeti technikája az *akvarell*, amely számos érdekes festészeti hatást tesz lehetővé. A nedves technikával készülő akvarell előfeltétele a nedves papírlap, amelyen a színek simán mennek át egymásba, s ennek köszönhetően különböző színátmenetek képződnek újabb és újabb árnyalatok képződésével.

Lehet festeni a nedves lapon, vagy meg lehet várni, amíg megszárad, és a száraz alapon alkotni. Az akvarell festészetben a művészek gyakran alkalmaznak különböző vonásokat, apró foltokat. Annak érdekében, hogy az ábrázolás valamely része ne legyen befestve, a művészek viaszceruzákat használnak.

● Nézd meg a rózsáról készült akvarellt! Gondolkodj el azon, hogy a háttérben lévő ábrázolás miért készült nedves akvarell technikával?

V. Skurinszkij.
Rózsa

Gyakorlati feladat

Milyen sajátosságai vannak kedvenc virágodnak? Készíts róla néhány ábrázolást, különböző festészeti technikákat és fogásokat alkalmazva (*akvarell* vagy *guas*)!

Harmónia varázsló tanácsai

Idézd fel kedvenc virágod alakját és színét! Hány szíromlevele van? A virágábrázolások közül melyik tetszik neked a legjobban?

Kérdések és feladatok

1. Próbáld megmagyarázni, hogy miként segít a festészeti technika a kifejező művészeti alkotás létrehozásában!
2. Milyen akvarell technikákat alkalmaztak a művészek a virágok ábrázolása során?

6. téma

FANTASZTIKUS HAJÓK

Varázslatos művészeti ösvényünkön eljutottunk a tengerpartra. Láthatjuk, hogy itt masszív hajók és könnyed jachtok horgonyoznak. Vannak közöttük eredeti és díszítésű példányok. Mivel veszélyes átkelni a háborgó tengeren a túloldalra, ahol Fantázia tartózkodik, inkább fessünk meg egy csodálatos ha-

jót.

A jellegüket tekintve ellentétes – világos és sötét, jó és gonosz, vidám és szomorú – festészeti ábrázolás létrehozásakor fontos jelentősége van az alaknak, színnek és dekorációnak. Pozitív benyomásokat keltenek a nézőben a sima formák, a világos, könnyed vagy élénk színek. Az éles vonalak, durva formák, sötét színek ellentétes érzelmeket – szomorúságot vagy nyugtalanságot – váltanak ki.

M. Rerich.
Tengerentúli
vendégek

- Milyen benyomásokat keltenek benned a képeken látható hajók?

R. Musgrave. Úszó sárkány

J. Yerka. Felhőtörő

- Hasonlítsd össze a képek színhatásait! Ezek hogyan hatnak a különböző jellegű művészi ábrázolásokra?

▲ *M. Demcju. Cadaqués*

▼ *M. Hassman. Repülő hollandi*

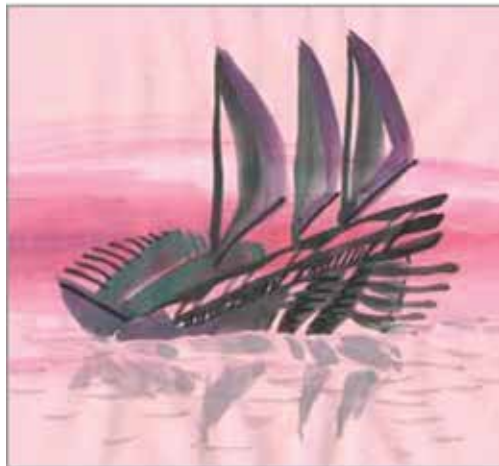
Gyakorlati feladat

Munka párban: fessetek a jellegüket tekintve ellentétes hajókat! Válasszatok a következő témák közül: *Fekete párduc* és *Gyors sirály*; *Kalóz vitorlás* és *Ezüst jacht* (guas, színes vagy tónusos papír)!

Harmónia varázsló tanácsai

Gondoljatok ki együtt két hajóábrázolást, amelyek ellentétesek jellegüket tekintve! Döntsétek el, ki melyik ábrázolást készíti el! Válasszatok ki a megfelelő alakokat és színeket, találjatok ki a hajó alakjának és a vitorláknak megfelelő színeket!

Kérdések és feladatok

1. Miben különböznek a régi és a modern hajók ábrázolásai?
2. Találd meg, és figyeld meg a világ népeinek meséihez készült, hajóábrázolást tartalmazó illusztrációkat! Ezeknek melyek a sajátosságok?

7. téma

ÁLLATOK FARSANGJA

Egy ismeretlen szigetre érkeztünk, és azonnal érzéeltük, hogy vadállatok, madarak és rovarok csodálatos világában vagyunk. Ezek szokatlan alakjukkal és színükkel kápráztatnak el bennünket. Köss barátságot az egyik állattal, és formázd meg szobor alakjában! Együttes erővel a jövőben gyorsabban legyőzitek a távolságokat a következő utazások során.

● Idézd fel, mi a szobor! Miben különböznek a szoboralkotások a grafikától és festményektől?

A monumentális szoboralkotásokhoz a városok és községek közterein felállított emlékművek tartoznak. A háromlábú mintázóállványt alkalmazó szobrászat alkotásai – szobrok, domborművek – képzőművészeti múzeumokban és galériákban láthatók. A mintázóállványon készülő szobrokkal parkokat, tereket, szökőkutakat díszítenek, míg a kisméretű szobrokkal épületek belső tereit dekorálják.

L. Molodozsanin.
Őz

Meglepően változatos azoknak az anyagoknak a sora, amelyekből a szobrokat készítik: gránit, márvány, mészkő, fa, üveg, arany, ezüst, bronz, gipsz, agyag, porcelán, gyurma, polimerek. Ebből adódóan különbözőek a szoborkészítés módszerei: mintázás, faragás, vésés.

● Magyarázd meg, mi segítette a művészt az állatábrázolások elkészítésében!

Sz. Csecsenov. Zebra

V. Kondratyuk. Zsiráf

A körszobrok minden oldalról szemlélhetők, míg a domborművek csak egy oldalról vehetők szemügyre.

● Ha neked kellene díszítened egy játszóteret, milyen szobrot vagy domborművet választanál ehhez?

K. Szkretuckij.
Negyvenlábú kandúr
(Kijev)

● Figyeld meg a madárábrázolások készítéséhez használt anyagokat és azok faktúráját! Közülük melyik hasonlít mesefigurára? Magyarázd meg az elképzelésedet!

Meisseni porcelán

L. Zsolugy. Madár

● Figyeld meg, milyen díszítést alkalmaztak a művészek a furcsa állatok szobrocskáin! Gondolkodj el azon, hogy milyen állatok formáit egyesítették a fantasztikus ábrázolásokban!

G. Sztaszenko és V. Leontyeva.
Vadállat

O. Otnyakina (Berdnik). Öreg
csodalény

Gyakorlati feladat

Készítsd el valós vagy fantasztikus állat szoborábrázolását (gyurma, plastika, sós tészta, agyag, természetes és műanyagok)!

Harmónia varázsló tanácsai

Először gondold el, milyen lesz az állatfigurád (vadállat, madár, rovar)! Hogyan mozog? Milyen a karaktere?

Az állatfigura különböző módszerekkel készíthető: összeilleszthető külön-külön megformázott részekből, vagy elkészíthető egy darab agyagból, gyurmából, az apróbb részek hozzáragasztásával. Szükség esetén alkalmaz vázat: alaphoz – deszkához, gyurmához – rögzített drótot!

Közös munka: az elkészült szobrokból állítsatok össze kompozíciót *Állatok farsangja* címmel! Szervezzetek tárlatot az alkotásokból zenei aláfestéssel!

Kérdések és feladatok

1. Magyarázd meg, mi a különbség a mintázóállványon készülő és a monumentális szoboralkotások között!
2. Milyenek lehetnek a domborművek?
3. **Kívánság szerint.** Idézd fel a zenéóráról az *Állatok farsangja* szvitet! Ki a szerzője? Gondolkodj el azon, hogy a zenemű mely részeit lehetne felhasználni a kiállításához!

8. téma

ERDŐKIRÁLYNŐ ÉS VARÁZSGOMBA

A kalandok nem annyira érdekesek, ha nem kell akadályokat leküzdeni. Utunk során éppen egy sűrű, magas fűvel benőtt erdei tisztásra értünk. Segít-e nekünk valaki, hogy átkeljünk a tisztáson, és tovább keressük Fantáziát? A sűrű fű lakói máris igyekeznek a segítségünkre. Nahát, akkor ismerkedjünk is meg a virágpártát viselő Erdőkirálynővel és levél- és fűruhába öltözött Varázsgombával.

● Hasonlítsd össze Mavka festészeti és bábfigura ábrázolását, amit Olga Gonobolina készített Leszja Ukrajinka Erdei rege című elbeszélő költeménye nyomán színielőadás számára!

● Idézd fel, milyen anyagokat használnak a művészek szobrok készítéséhez!

Elgondolásának megfelelően a művész kiválasztja azt az anyagot, amelynek köszönhetően kifejező művészi ábrázolást hozhat létre. Mesehősök ábrázolásához leginkább természetes anyagokat – agyagot, sós tésztát, fát (lehetőség szerint gyökereket, ágakat, kérget), mohát, szárított leveleket, füveket, kalászeket, virágokat – használnak a művészek. De jól jöhetnek szövetdarabok, madártollak, gombok, üveggyöngyök is.

● Nézd meg a mesehősök természetes anyagokból készült szoboralakjait! Állapítsd meg, melyik közöttük a dombormű!

L. Szvezsenceva.
Makkocska

T. Cse. Erdei gombák

Erdőkirálynő ábrázolásának az elkészítéséhez leginkább természetes anyagok – szárított fűvek, levelek, virágok, termések – felelnek meg.

A mesehős arcának, testalakjának, öltözetének ábrázolásához megfelelő alakú és színű anyagokat kell kiválasztani.

Gyakorlati feladat

Készítsd el Erdőkirálynő és barátja, Varázsgomba ábrázolását természetes anyagokból teljes alakos vagy dombormű formájában (*karton, gyurma, természetes és mesterséges anyagok*)!

Harmónia varázsló tanácsai

Készítsd elő a dombormű alapját (*kartont, deszkát vagy gyurmával bevont papírtányért*)! Használj olyan anyagokat, amelyekkel minél jobban kifejezhető a mesehős jelleme!

Kérdések és feladatok

1. Hogyan lehet a segítségedre a természet a művészi ábrázolás elkészítésében, ha nem áll rendelkezésedre gyurma?
2. A szabadidődben gyűjts természetes anyagokat (leveleket, tobozokat, makot) művészi ábrázolások készítése céljából!

Művészi ábrázolás a díszítő-iparművészetben, építészetben és formatervezésben

Bizonyára téged is lenyűgöz az ukrán népművészet kisugárzása. Ez kendőre hímzett, szövetbe batikolt, vászonra festett, díszítő és iparművészeti termékeken továbbadott életfa ábrázolásként fejlődik a népművészet mestereinek gondozásában.

Csatlakozz te is az ukrán hagyományok megőrzéséhez! Fantázia keresése során eljutsz a petrikivkai népi festészet ábrázolásainak világába, hagyományos batikokat népi játékszereket készítesz, sőt ukrán parasztház belső terét is kifested.

Művészi ábrázolásokat nem csak népművészek, hanem építészek és formatervezők is készítenek. Te is használhatod a képzelőerődöt, és megrajzolhatod fantasztikus építmények, később létrehozandó díszítő elemek vázlatait.

Ihletet és sikereket kívánunk neked az alkotáshoz!

9. téma

NÉPI JÁTÉKSZER

A gyerekek számára manapság nagyon sok modern játékszer készül. De annak érdekében, hogy megtaláljuk Fantáziát, be kell jutnunk a *népi játékszerek* világába, és meg kell tanulnunk elkészíteni azokat.

A régi időkben a játékszerek nem csak amulettekként szolgáltak, hanem szóra-koztattak is.

A népművészek a játékokat rendszerint természetes anyagokból – agyagból, fából, fűből, szalmából, kukoricából, szövetből – készítették.

A múltból hozzánk kerámiából és fából készült játékszerek – babák, bábok, lovasok, lovak, bárányok, szarvasok, kakasok, kakukkok – jutottak el. Ilyen régi játékok ma múzeumokban, kiállításokon láthatók.

G. Posivajlo. Lovas

J. Zaluzsnij. Bakkecske

A népi játékszerek alakja letisztult, egyszerű, azaz nem másolja a valóságban létező állatokat, hanem a legjellegzetesebb vonásaikat emeli ki. A népművészek készítményeiket festéssel, faragással, hímzéssel díszítik. Tehát a népi játékszerekre nem valós, hanem díszítő jellegű ábrázolás jellemző.

Sajátságos játékokat készítenek fából a kárpátaljai Javorivban. Ezek igazi művészeti alkotásokként néznek ki.

Az agyagból készülő játékok között legelterjedtebbek a madár alakú vagy ritkábban más állatokat utánzó sípok (fütyülők). Ezeknek az alakja egyszerű, jellegzetes díszítésük a növényi ornamentals. Ukrajnában és a határain túl a legismertebbek a Poltava megyei Opisne faluban és az Ivano-Frankivszk megyei Kosziv városban élő mesterek által kerámiából készített játékok.

O. Szojka és O. Kohut.
Javorivi játékszer

N. Goricsko (Kosziv) és G. Gyidenko (Opisne). Fütyülők

Érdekesség

Rongybaba – az egyik legrégebbi ukrán népi játék, amelyet családi amulettként tiszteltek. Úgy készítették, hogy szövetet csavartak az alapra, tú alkalmazása nélkül. A rongybabának volt feje, de nem volt arca. Ezt kereszt alakban feltekert fonállal helyettesítették.

A kukoricacsuhéból vagy fűből készült babákat olykor szövetruhába öltöztették.

A népművészet hucul mesterei szép játékokat, köztük babákat készítettek juhsajtból, és ezeket természetes színezékekkel, cékla vagy kányabangita gyümölcsének a levével festették ki.

● Hasonlítsd össze a rongybabát a közönséges babával! Ezek miben hasonlítanak, és miben különböznek?

Sz. Kovaljova. Rongybaba

M. Petriv. Hucul nő kosárral

Gyakorlati feladat

Készíts játékot ukrán népi motívumokkal (*agyag, szalma; szövet vagy más természetes anyagok*)!

Harmónia varázsló tanácsai

Használj olyan anyagokat, amelyekkel könnyen ábrázolhatsz amulettként elfogadott játékszert. Válaszd meg az alakot kiemelő díszítést!

O. Kosztyucsenko. Mavka

Kérdések és feladatok

1. Miben különbözik a dekoratív ábrázolás a valóságostól (realisztikustól)?
2. Mi a legfontosabb a játékszerek művészi ábrázolását tekintve?
3. Nevezd meg azokat az anyagokat, amelyekből az ukrán népi játékok készülnek!

10. téma

A PETRIKIVKAI MŰVÉSZET VILÁGA

Rendkívül szépek a népi díszítő művészet alkotásai. Nézzétek meg a Dnyipropetrovszk megyei Petrikivka község népművészeinek csodálatos képeit! Lenyűgözők a csodálatos virágok formái és színei. A festészet egyforma módszereivel élve a művészek megismételhetetlen kompozíciókat hoznak létre.

Készíts olyan csodálatos virág ábrázolást , mint amelyet a népművészek hoztak létre! Szépségének erejével ez a virág megsemmisíti a gonosz varázserőt, és segít Fantázia kiszabadításában.

M. Timcsenko. Virágok

V. Lihvar. Virágok

A művészi technikák és anyagok titkai

A petrikivkai festészet az ukrán népi díszítő művészet ága. A nevét arról a településről kapta, ahol keletkezett. A petrikivkai festőművészetet az UNESCO nemzetközi szervezet óvja. Régebben petrikivkai motívumokkal lakóházak ablakait és ajtóit díszítették, később azonban háztartási eszközöket – edényeket, szelencéket – dekoráltak velük.

A népművészek a festékeket fűvekből, levelekből, bogyókból és virágokból készítették tojásfehérje és tej keverékéhez adva, majd meggyragasztékkal vagy répacukorral rögzítették. Az ecsethez macskaszőrt használtak.

A petrikivkai festők motívumai között a növényi minták dominálnak, elsősorban virágok (bászárózsa, nőszirm, tulipán, mályva, margaréta, búzavirág) és bogyók, csipkézett levelek. Néha a növények között különleges madáralakok tűnnek fel.

M. Janenko. Tányér

M. Szijanko. Virágok

*G. Iszajeva.
Dekoratív festmény*

A dekoratív vagy díszítő festészetben négy szín szerepel: a sárga, a vörös, a kék és a zöld. A kányabangita és a berkenye bogyóit, valamint a szőlőszemeket a művészek gyakran festékbe mártott ujjukkal ábrázolják.

G. Prudnyikova. Díszítő festészet

A mesterek olyan hagyományos ecsetvonásokat alkalmaznak, mint a „taraj”, „magocska”, „borsócska”. A „**taraj**” vastag ecsetvonással kezdődik, és vékony vonással végződik. A „**magocska**” gyenge ecsetérintéssel kezdődik, majd erős vonással végződik. A „**mogyoró**” egymással szemben készített két tarajvonással készül.

Érdekesség

A mai petrikivkai mesterek és tanítványaik ornamensekkel festettek ki egy 120 méter hosszú betonkerítést. Ehhez 30 kg, tízféle színű festéket használtak fel. Ezt a művészeti teljesítményt nemzeti rekordként jegyezték be.

Gyakorlati feladat

Fess tündérvirágot petrikivkai módszerek felhasználásával (*guas*, *akvarell*).

„taraj”

„magocska”

„mogyoró”

Harmónia varázsló tanácsai

Gondold át, milyen virágkompozíciót akarsz készíteni, válaszd ki a megfelelő formátumot! Kezdd a munkát erőteljes ecsetvonásokkal a kompozíció középpontjából kiindulva! Fokozatosan készítsd el az apró részleteket: szíromleveleket, szárat, leveleket, kacsokat, bogyókat! Szükség esetén fess az ujjaddal!

Kérdések és feladatok

1. Mondd el, milyen sajátosságai vannak a petrikivkai festészetnek!
2. Milyen háztartási használati eszközöket szeretnél petrikivkai motívumokkal díszíteni?

11. téma ÉLETFÁ

Nézd csak, milyen érdekes fa került az utunkba! Ez nem más, mint az életfa. Mindegyik művész a maga módján közvetíti, adja át ezt a harmóniát festményen, hímzésen, kivágásos alkotásokon.

Az életfa koronája alatt megpihenve erőt és bölcsességet gyűjtünk, hogy magabiztosabban folytathassuk utunkat.

Őrizd meg emlékezetedben az életfáról szerzett benyomásaidat, hogy majd kompozíció formájában tudd ábrázolni.

A **kivágásos** ábrázolás az ukrán népi díszítőművészet egyik fajtája.

- Idézd fel, hogyan készülnek a kivágásos alkotások!

A múltban az ukránok csipkés kivágást alkalmazva díszítették otthonaikat, használati eszközeiket, az ablakokat, polcokat, stelázsikat.

V. Korcsinszkij.
Kivágásos kép

Az ünnepekre az ukránok különleges – fenyőket, hópelyheket, csillagokat, keresztet, angyalokat ábrázoló – kivágásokat, olykor ember-, állat- és házsilüetteket is készítettek.

Az ukránok házainak ablakaiban *életfák* – a család és a nemzetség jelképei – voltak kifüggesztve. Az életfát mindig virágzó állapotban ábrázolták. A régi hagyományoknak megfelelően az életfának van csúcsa, törzse, gyökere, tartóedénye. A fa csúcsa virágban végződik, amit madárpár őriz. Az ágain is madarak helyezkednek el, alul pedig ember- vagy vadállat-, házsilüettek találhatók. Az életfa kompozíciója rendszerint szimmetrikus, néha a művészek aszimmetrikus formákat is alkalmaznak.

- Milyen művészi ábrázolások láthatók az itteni kivágásos alkotásokon?

O. Harcsenko. Zöldellő tölgyfa

M. Ljubasz. Húsvét

Szimmetrikus ábrázolás készítése céljából a papírlapot két-, négy- és nyolcra hajtogatják. A lap hajtásvonala a szimmetriatengely. Ez egyforma részekre osztja az ábrázolást. Ha a lapot kétrét hajtják, akkor a szimmetriatengely annak közepén halad át, és egymást tükröző két félre osztják az ábrázolást.

A kivágásos életfát egy- vagy többszínű papírból készítik. A szerző elgondolásának megfelelően a más színű elemeket az alapábrázolás alá helyezik, vagy ráragasztják.

O. Sinkarenko. Bájos ősz

Gyakorlati feladat

Készíts kivágásos ábrázolást *Életfa* címmel (színes papír, karton, olló)!

Harmónia varázsló tanácsai

Először találd ki, milyen legyen a kompozíció! Válassz egymással harmonizáló színeket az alap és a fő ábrázolás számára! Tetszésed szerint egészítsd ki a kivágásos ábrázolást eltérő színű részletekkel!

M. Janko. Életfa

Kérdések és feladatok

1. Milyen jelentősége van a kivágásos ábrázolásnak az ukránok életében?
2. Javasolj saját kivágásos művészi ábrázolást *Életfa* címmel!

12. téma

ÁLOMVÁROS

A távolban feltűnt a titokzatos Álomváros. Keskeny, kanyargós utcái patak-medreként erednek a sugárutaktól és népes terektől. A város épületei a lakosok álmának megvalósulását tükrözik. Ezért furcsák, szokatlanok: azsúrozott hidacskákkal összekötött magas tornyokkal, eredeti erkélyekkel, alakzatokkal megtűzdelt ablakokkal. Lehet, hogy épp itt találjuk meg Fantáziát.

Az **építészet** – létesítmények, épületek, utcák, sugárutak, terek, parkok létrehozásának művészete.

A lakó- és közösségi épületek érzelmileg hatnak az emberre formai harmóniájukkal, díszítésük szépségével. Az építészeti alkotások létrehozásakor fontosak a méretek és az arányok, a ritmus és a faktúra. A szépségére való tekintettel az építészetet „megfagyott zenének” is nevezik.

I. Plante.
Mese-
város

Az épületek felhúzásához fát, követ, téglát, betont, fémet és üveget használnak fel. Az építészek döntik el, hogyan lehet ezeket úgy ötvözni az építményben, hogy az szép, kényelmes, egyúttal erős legyen.

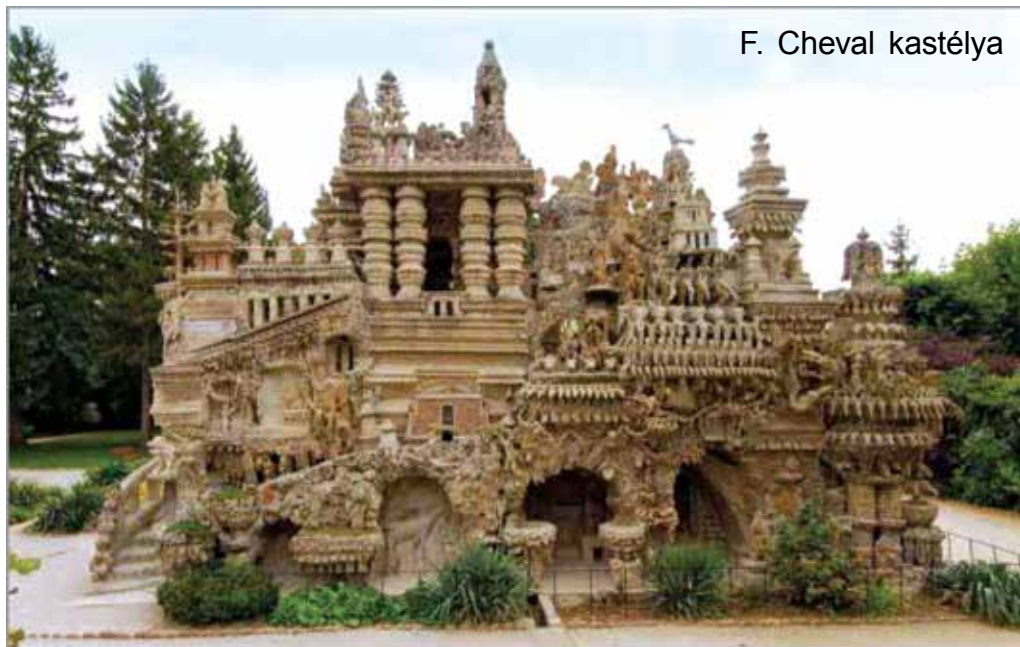
● Figyeld meg, milyen különböző módon képzeltek el a művészek a mesevárosokat!

I. Szubbotyin. Meseváros

Érdekesség

Ferdinand Cheval francia postás 33 éven át gyűjtötte a szokatlan alakú köveket, amelyekből saját kezével építette fel az általa elgondolt kastélyt. Amikor befejezte az építést, a világ a világ rendkívüli szépségű épülettel szembesült, amelyben a szokványos építőanyagoknak minősülő kő Cheval kezében mesés dekorációvá vált. Ma ez a kastély Franciaország kulturális öröksége.

F. Cheval kastélya

Az építészek sokszor a természethez fordultak ötletekért. Érdekes építészeti konstrukciókat és formákat hoznak létre.

- Szerinted milyen természetes formákat kölcsönöztek az építészek a természettől ezeknek az építményeknek a megkonstruálásakor?

Felnőtt korukban az építészek felidéznek gyerekkoruk mesevárosát, és érdekes projektekként valósítják meg azt.

- Milyen mértani formákra emlékeztetnek az épület egyes részletei? Milyen ennek a díszítése?

Gyakorlati feladat

Készítsd el álmaid épületének ábrázolását (színes és grafitceruzák, gél toll, filctoll, színes papír, olló, ragasz)!

Harmónia varázsló tanácsai

Idejében gondold ki, milyen legyen álmaid épülete! A ház alakjának és arányainak megfelelően válaszd meg a megfelelő formátumot! Rajzold le az épületet vagy készítsd el applikációs technikával, díszítsd érdekes dekorációval!

Kollektív munka. A megbeszélés után elkezdhetitek az ábrázolt épületek kivágását és egységes, *Álmaink városa* című kompozícióvá történő egyesítésüket az iskolai kiállítás számára.

Kérdések és feladatok

1. Mi az építészet?
2. Érdeklődj, hogy milyen eredeti építészeti létesítmények találhatók a lakóhelyeden!

L. Tyeptyajeva.
Meseváros
(részlet) ▼

13. téma

PARASZTHÁZBAN

Nézd meg az élénk színekkel kifestett, virágokkal körülvelt zsúpfedeles házat. Milyen lehet belülről? Micsoda szépség tárul elénk! Milyen nyugalmat áraszt! Ez aztán a jó hely Fantázia számára.

A hagyományos ukrán ház belső terének vagy enteriőrjének megvannak a maga sajátosságai. A régi időkben a falusi vagy parasztházban fontos szerepe volt a kemencének. Ebben sütötték-főzték minden nap az ételt a családnak. Télen mindenkit melegített. Nem véletlen, hogy a falakhoz hasonlóan a kemencét is gazdagon díszítették különböző mintákkal, ornamensekkel.

● Figyeld meg az ukrán ház kemencéjét, a kendőket, amelyek előterében M. Primacsenko dolgozó nőt ábrázolt.

M. Primacsenko. Kemencén ülő fonó nő

Az ukrán otthonban mesterien faragott fabútorok – asztal, padok, stelázsok – találhatók. A belső teret varrottas kendőkkel, néha színes szőnyegekkel, aszúrozott szövettel, festett mintákkal díszítették. Az otthon a parasztok számára nemcsak lakóhelyül szolgált, hanem szakrális térként a házat oltalmazó hagyományos tárgyakkal (kévével, szárított füvekkel), amelyek az ukránok szerint óvták a házat a rontástól, rossz szellemektől.

V. Koricsevszkij.
Podóliai parasztház

N. Marcsenko.
Első szülött gyermek

● Hasonlítsd össze a képeken látható kemencék alakját, elhelyezkedést és díszítésük jellegét!

Házbelső a 19. sz. közepéről (Odessa vidéke)

- Hasonlítsd össze a képek tartalmát: melyik házat takarítják az ünnepre készülve? Melyikben forr a munka? Mondd el a véleményed!

F. Manajlo.
Falusi ház belseje

- Állapítsd meg, a ház gazdaasszonyai milyen ünnepre díszítik az otthonát!

M. Timcsenko. Lakást díszítünk a mamával

Gyakorlati feladat

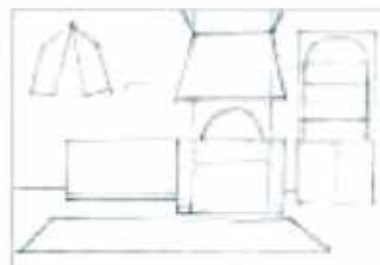
Készíts kompozíciót *A parasztházban* címmel (akvarell, színes ceruzák, filctollak)!

Harmónia varázsló tanácsai

Először húzd meg a kompozíció vázlatán a falak és a padló törésvonalát. Ezután helyezd a megfelelő helyre az ablakokat, ajtókat, a kemencét és a bútorokat! Ne felejtsd el „kifesteni” a házat, kifüggeszteni a kendőket és kivágásos díszeket!

Kérdések és feladatok

1. Mi a belső tér (enteriőr)?
2. Mondd el, milyen a hagyományos ukrán parasztház!
3. Fellelhetők-e a mai korszerű házakban, lakásokban a népi elemek?

14. téma.

A FORMATERVEZETT ÓRA

Haladjunk tovább a művészet ösvényén Fantázia varázsló nyomában. Nagy szükségünk van a magyarázatára a *formatervezést (dizájnt)* illetően.

Az ember régtől fogva arra törekszik, hogy szebbé, otthonosabbá tegye a lakását, kényelmesebbé varázsolja mindennapi tárgyainak a használatát. Így jött létre a formatervezés – a termékek művészi megformálása. A fejlődését befolyásolta a népművészet, a tudomány és technika vívmányai.

A formatervezők alkotói tevékenységének köszönhetően harmonikusabbá és vonzóbbá válik a tárgyi környezetünk. A formatervezők tervezik meg a használati tárgyainkat, a bútorainkat, öltözkünk, járműveinket, lakásbelsőnket, épületeinket. Ugyancsak ők dolgozzák ki a képeslapok, plakátok árucímkék vázlatait; alakítják a könyvek prospektusok művészi megjelenését.

▲ Oleg és Inna Grinykiv.
Formatervezett táska

◀ O. Polonec. Formatervezett ruha

Az ember régóta pótolhatatlan segítője az óra. A nagy toronyóra hangosan számolja az idő múlását a városháza épületén, míg a kis karóra csendesen ketyeg az ember csuklóján.

A falióra mindig is a lakások belső terének díszje volt, míg a padlóra helyezett állóóra ünnepélyességet kölcsönöz a szobának.

● Hasonlítsd össze az órák alakját és díszítését!

J. Shuster. Csendélet

J. Galant.
Formatervezett
Óra

A. Hansen.
Napfény a
szobabelsőben

V. Gabor. Varázslatos órák

E. Bulatov. Hamupipőke

Az órákat javító órasmester igazi varázslóként néz ki. Nem véletlen, hogy a mesék gyakori szereplője az óra.

Fontos feladatának – az idő mérésének – köszönhetően az órák a fantasztikus témákat feldolgozó festmények elengedhetetlen „személyiségei”.

M. Zajcev. Órák városa

Sz. kovaljov. Órafa

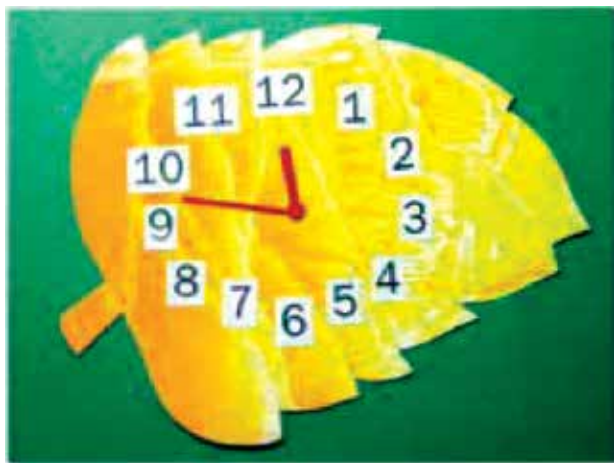
Gyakorlati feladat

Képzeld magad formatervezőnek, és tervezd faliórát (*kollázs különböző anyagokból*)!

Fantázia varázsló tanácsai

Figyeld meg, mennyire különböznek az órák, milyen eredeti az alakjuk!

Tervezd meg a falióra alakját attól függően, hogy iskolai osztályba, díszterembe, étkezdébe, saját lakószobába készülnek-e! Az elgondolásoknak megfelelően válaszd meg az óra színét, díszítését és számlapját!

Kérdések és feladatok

1. Miként értelmezed a *formatervezés* (dizájn) szót?
2. Gondolkodj el azon, hogy felhasználják-e a formatervezők alkotói tevékenységük során a természetben előforduló formákat?

15. téma.

KARÁCSONYI ÉS ÚJÉVI DÍ- SZEK

Számos ötletünk van arra vonatkozóan, hogyan készíthetők eredeti ünnepi díszek egyszerű anyagokból: színes és csomagoló papírból, gombokból, szalagokból, csipkéből.

Régen a karácsonyfát almával, dióval, mogyoróval, csokoládéval, mézeskaláccsal díszítették. Később megjelentek a fénylő üvegdíszek: gömbök, csengettyűk, állat- és mesefigurák.

A karácsony és az Újév elengedhetetlen kellékei voltak a színes üdvözlőlapok. Ezeket postával küldték egymásnak az emberek. Manapság általában saját kezűleg készítik az üdvözlőlapokat barátaik, hozzátartozóik köszöntése céljából.

Hagyományosan az üdvözlőlapra köszöntőt írtak ebből a célból kidolgozott különleges *betűtípussal*. Az azonos típusú betűk mind alakjukban, min rajzolatukban hasonlítanak egymásra. A szélességüket tekintve lehetnek normál méretűek, keskenyek és szélesek; a telítettségüket illetően – világosak vagy félkövérek, valamint egyenesek, továbbá dőltek (kurzívak).

Legnépszerűbb ábrázolások az alkalomhoz illő üdvözlőlapokon a fenyőfák, hópelyhek, csillagok. Egyébként ilyen figurákkal díszítik a karácsonyfákat, a lakások belső terét karácsonyra és Újévre, az üdvözlőlapokat.

Gondoskodj a fenyőfák védelméről, ezért idén saját kezűleg készíts karácsonyfa dekorációt. A hasznosságán kívül ez a munka nagyon érdekes lesz, hiszen nagyon sokféle módszer létezik a karácsonyi és újévi kompozíciók készítését

illetően. Hogy megörül majd a kompozíciódnak Fantázia varázsló!

Az üdvözlőlap díszítéséhez papírháromszög használható. Hogy a karácsonyfa telítettebb legyen, a papírháromszög két oldalról hullámvonalasan bevagdosható, és a vágások mentén a sávok kihajtogathatók. A háromszög lépcsőzetesen is hajtogatható, ami szintén fenyőfa alakot kölcsönöz a papíralaknak. A képzelőerőt használva gondolkodj el azon, miként tudnál karácsonyfadíszeket ábrázolni.

● Figyeld meg a karácsonyfadíszek és üdvözlőlapok készítésének módjait! Gondolkodj el azon, hogyan lehetne szebbé tenni őket!

Egy ilyen vidám karácsonyfát el tudsz készíteni különböző hosszúságú színes papírcsíkok csövekké csavarásával, majd a csövecskék papírlapra történő felragasztásával háromszög alakban. Az ilyen karácsonyfa az ízlésednek megfelelően díszíthető. Ha a kompozícióhoz szöveg is járul, akkor a betűtípust az alkalomhoz illően kell megválasztanod.

A zöld papírcsíkból kígyóvonalasan összehajtogatott karácsonyfa hamisítatlan ünnepi hangulatot teremt a lakásban! A felfüggesztéshez a papírkarácsonyfán cérnát kell átszúrni üveggyönggyel rögzítve az alján. A karácsonyfa készíthető két papírcsíkból, amelyek egymáshoz viszonyítva derékszögben elfordíthatók, és ennek köszönhetően háromdimenziós karácsonyfa alakzatot kapunk.

● Figyeld meg a kartonból, papírból, fényes csomagolópapírból, gombokból készült karácsonyi és újévi kompozíciókat. Gondolkodj el azon, milyen anyagokat tudnál még használni karácsonyi és újévi díszek készítéséhez!

Gyakorlati feladat

Találj ki, és készíts karácsonyi vagy újévi díszet, emléktárgyat a barátod számára (az anyagokat válasszd meg saját belátásod szerint)!

Harmónia varázsló tanácsai

Válassz ki, milyen karácsonyi vagy újévi díszeket fogsz készíteni: üdvözlőlapot, karácsonyfát, csillagot! Határozd meg, milyen lesz a dísz alakja: lapos, domború vagy térbeli!

Ha a kompozícióban üdvözlő szöveget szeretnél elhelyezni, akkor idejében gondoskodj arról, hogy maradjon hely az írás számára! Ragaszd fel a készítményedre a díszítő elemeket, díszítsd azt ornamensekkel!

Kérdések és feladatok

1. Milyen hagyományai vannak a karácsony és az Újév ünneplésének a családban és az iskolában?
2. Tudd meg az internetet használva, milyen karácsonyi és újévi díszeket készítenek a gyerekek külföldön!

ÜDVÖZLET!

BOLDOG ÚJ ÉVET!

16. téma. ELLENŐRIZD SAJÁT MUNKÁIDAT!

1. Hogyan értelmezed a *művészi ábrázolás* fogalmat?
2. Keresd meg a természetből vett motívumot a grafikában!

3. Nézd meg, és mondd meg, a szoboralakok közül melyik a fantasztikus!

4. A játékok melyike van ornamenssel díszítve?

5. Jelöld meg, melyik képen látható ornamens!

6. Melyik képen látható enteriőr?

7. Gondolkodj el azon, mi a közös az öltözék és az óra díszítésében?

3. rész.

A természetből, állatok
és emberek életéből vett
művészi ábrázolások

Nem gondolkodtál-e még el azon, hogy milyen szakmai ismeretekkel és képességekkel kell rendelkezniük a művészeknek? Ennek érdekében javasoljuk, hogy ismerkedj meg a művészek ismeretlen bolygók tájairól készült grafikai és festői ábrázolásaival, saját vidékük tavaszi környezetének vászonra vitelével!

Próbáld meg átérezni a képek által sugárzott sivatagi hőséget és sarki hideget! A művészek által készített, vadállatokat és madarakat realisztikus és fantasztikus formában ábrázoló képek várnak rád. A művésztől különleges mesterségbeli tudást követel meg a portrék és csoportképek elkészítése. Ugyancsak megtanulod, hogy alkotói munkád során hogyan alkalmazhatod a közvetlen és a légi perspektíva, a perspektivikusság és a színek együttesét természeti, állati és emberi ábrázolások készítése során.

Induljunk el Képzőművészet ország művészeti ösvényén. Találjuk meg a művészek számára Fantázia varázslót, és legyen ez a szépség össznépi ünnepe!

17. téma.

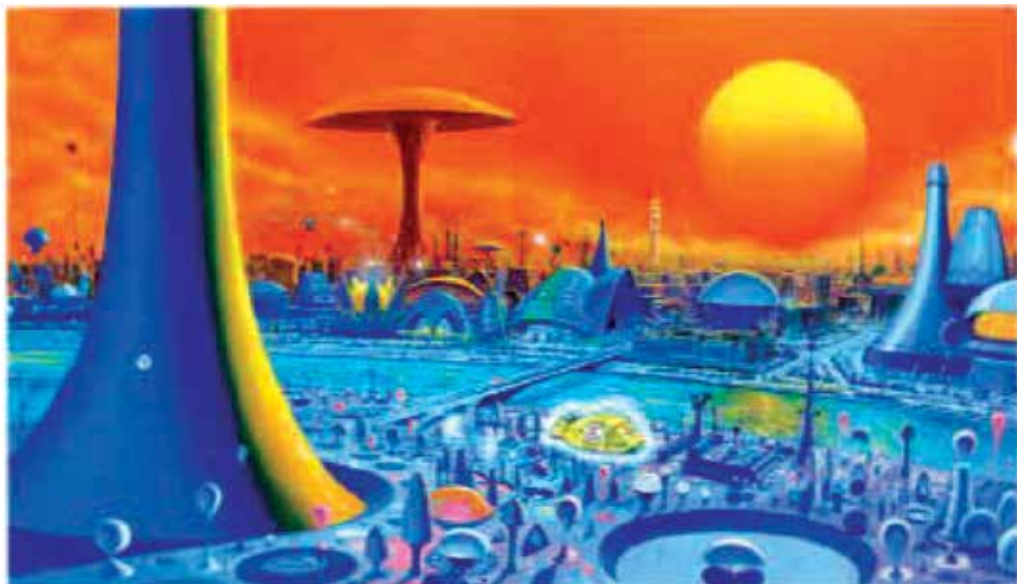
ISMERETLEN BOLYGÓ

Hol keressük a továbbiakban Fantázia varázslót? Ismeretlen csillagvilágban? Az űrhajó gyorsan elrepít minket a távoli ismeretlen bolygóra. Ábrázold ennek fantasztikus tájait!

Már tudod, hogy a tájábrázolás természetábrázolás. A bolygó tájai lehetnek beláthatatlan rétek vagy alvó erdők, magas hegyek, háborgó tengerek, nagyvárosok és csendes falvak. Egyes képeken az emberek és állatok, a természet, valamint a tárgyak ábrázolása valóságosnak tűnik. Sok művész ábrázol olyan fantasztikus tájakat, amelyek csak a képzeletükben léteznek. Ugyanakkor ezek az ábrázolások is valamilyen módon a valóságot ábrázolják.

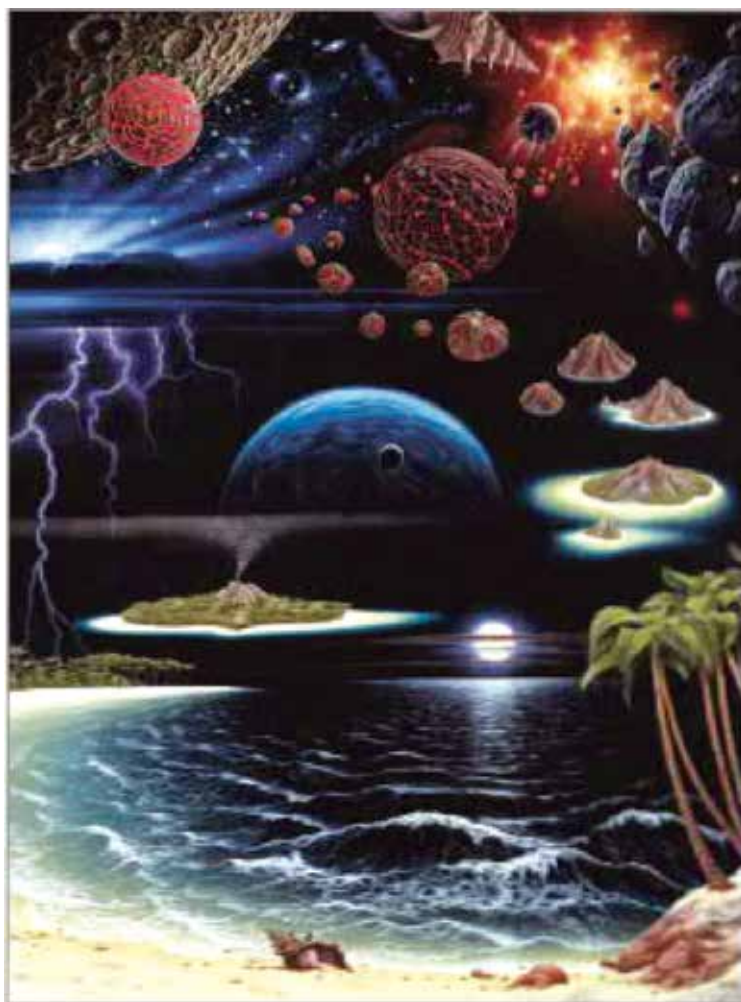
● Figyeld meg a fantasztikus város ábrázolását! Milyen alakú épületek dominálnak a városban?

A. Mac-Key. 111. számú bolygó

A csendéletek grafikai és festői ábrázolását illetően közös módszerek léteznek a mélység közös ábrázolását illetően. Ilyen a lineáris perspektíva, azaz a tárgyaknak a látóhatár felé való közelítés arányában történő kisebbitett ábrázolása. A tér ábrázolása érdekében a művész *elő-, közép- és háttér*et alkalmaz, és a távoli tárgyakat a közelebb fekvőkkel takarja el. Az előtérben tiszta az ábrázolás, a középtérben kissé veszít az élességéből, a háttérben pedig elmosódott.

Figyeld meg, minél távolabb található a tárgy, annál magasabban ábrázolják a képen, és fordítva, minél közelebb van a nézőhöz, annál lejjebb található.

J. Jerka.
A világűr partján

I. Szubbotyin. Föld

Fantasztikus világok ábrázolása közben a művészek arról gondolkodnak, milyen lehet a távoli bolygó: milyen a színe, a domborzata, növényzete, állatvilága, milyen csillag világítja meg a felületüket, és milyen bolygók veszik körül. Az ilyen képeken az égbolt gyakran csillagos. Néha a művészek az ismeretlen világot kutató űrhajósokkal együtt ábrázolják a repülő űrjárműveket.

● A képeken látható fantasztikus ábrázolások közül melyek tették rád a legnagyobb benyomást?

Az elgondolásnak megfelelően a művészek a képek függőleges vagy vízszintes helyzetét választják oly módon, hogy a horizontvonal megfelelő módon ábrázolja a bolygó felületét.

● Gondolkodj el azon, hogy az egyik kép alakja miért függőleges, a másiké vízszintes?

G. Kurin. Három Nap bolygója

Gyakorlati munka

Készíts kompozíciót *Ismeretlen bolygó* címmel (guas)!

Harmónia varázsló tanácsai

Gondold át, milyen ábrázolások lesznek fantasztikusak, és milyenek realisztikusak! Az elgondolásodnak megfelelően helyezd el a papírlapot vízszintesen vagy függőlegesen! Válaszd meg a tájra néző szempontot, helyezd el a horizontvonalat (alacsonyan, középmagasan, magasan)! Készítsd el ceruzával a kompozíció általános vázlatát! A tér mélységének az átadása érdekében az ábrázolásokat helyezd el az előtérben, középen és a háttérben! Fokozatosan részletezd az elkészített művészi ábrázolásokat!

Kérdések és feladatok

1. Miben különböznek a fantasztikus ábrázolások a realisztikusaktól?
2. Hogyan ábrázolják a tér mélységét a tájképeken?

18. téma.

KARAVÁN A SIVATAGBAN

Az ismeretlen bolygók felfedezése után visszatérünk a Földre, és a sivatagban próbálunk meg Fantázia nyomára bukkanni. Milyen érdekes itt a táj! Ameddig a szem ellát, csak homok és homok van az egész látóhatáron. Csak a tevekara-ván visz némi dinamikát a sárga, rőt és vörös homokdűnék világába.

Próbáld meg grafikai kompozícióval átadni a végtelen sivatag végtelen térségeit. Hogy meg tudd ajándékozni a barátaidat a kompozícióddal, készíts róla *metszetet* vagy *nyomatot*.

Metszet (nyomat)– nyomtatott grafikai termék (*klisé*), nyomólemezzre készített ábrázolás. Nyomat készítése érdekében fán, linóleumon vagy kövön készítenek metszetet.

A metszet sokszorosítható, azaz sok nyomat készíthető belőle. A művész rendszerint mindegyik példányt aláírja. Metszeteket gyakran alkalmaznak belső terek díszítésére,

P. Kuznyecov.
Tevék (metszet)

kiállításokon való bemutatásra, múzeumokban, gyűjteményekben tárolják őket.

- Gondolkodj el azon, hogyan hívják fel a néző figyelmét az alkotók a tevék és a sivatag művészi ábrázolására!

O. Kravcsenko.
Bég tevén

M. Szarjan. Beduin tevével

H. Miscsenkova. Sivatag

A kifejező kompozíció elkészítése szempontjából nagy szerepe van a *formátumnak*, azaz hogy milyen – négyzet, téglalap, kör, ovális, háromszög vagy hatszög – alakú az alkotás. A választás attól függ, hogy mit akar ábrázolni a művész, és hogyan akarja elhelyezni az ábrázolást. Ezenkívül az alkotó – az ábrázolás minél kifejezőbbé tétele érdekében – a kompozíció középpontjának kialakítása során figyelembe veszi, hogy a lap vízszintes vagy függőleges helyzetben van-e.

● Hasonlítsd össze a képeket a kompozíciójukat és a színhatásukat tekintve! Szerinted milyen művészi ábrázolás tekinthető mindegyik képen a legfontosabbnak?

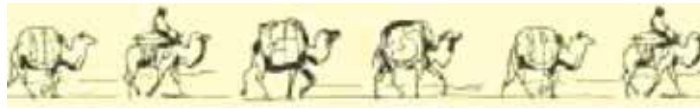
P. Popov. Karaván a sivatagban ▲

Sz. Vucen. Arab tevéen ►

R. Zommer.
Karaván a
sivatagban

Gyakorlati feladat

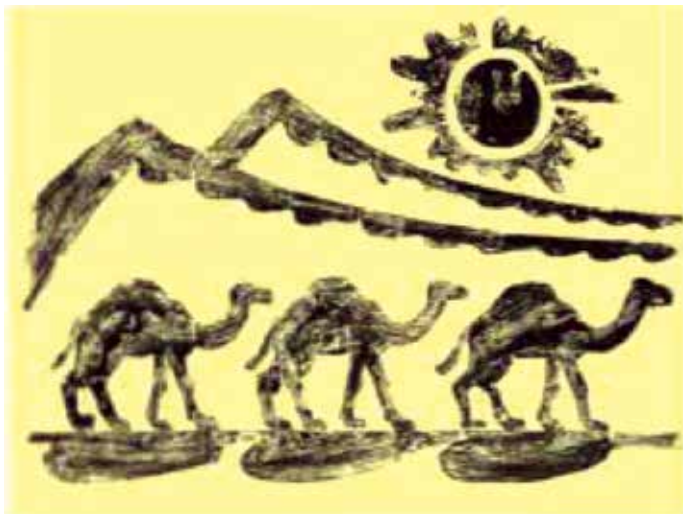
Készíts metszetet a következő témák egyikére: *Karaván a sivatagban*, *Dűnék* (karton, tónusos vagy színes papír, olló, ragaszték; guas)!

Harmónia varázsló tanácsai

Az ábrázolást először készítsd el kemény kartonon! Vágd ki az ábrázolás részeit, amelyek nem a háttér részei, és ragaszd rá egy másik kartonra őket tükörkép formájában! Fesd le a kartont! Helyezz rá papírlapot, és egyenletesen nyomd hozzá az egész felületét! Vedd fel a papírlapot a kartonról a nyomattal!

Kérdések és feladatok

1. Magyarázd meg, mi a nyomtat (metszet)!
2. Hatással van-e a formátum megválasztása a művészi ábrázolás elkészítésére?

19. téma.

UTAZÁS ÉSZAKRA

A forró sivatagból vegyük az irányt északnak. Lehet, hogy ott, a kék és smaragd jégmezőkön, szikrázóan havas tájakon megtaláljuk Fantáziát. Gyönyörködtető látványt nyújt az északi táj: csodálatos a sarki fény játéka, az erdők sejtelmes rengetege, a határtalan jégmezők, a jégbe fagyott folyók, végte-

lenbe vezető behavazott utak.

Megszoktuk ugyan, hogy a havat fehérnek nevezzük, de valójában – a megvilágítástól, a környezettől függően – más színezetet ölt. Nézd meg, hogy az ibolya, a kék és a zöld színek miként teszik gazdaggá a téli tájat! Ugyanakkor ezek a színek olyan finomak, hogy a havat mindenképpen fehérnek érzékeljük. A napfény a hótakarónak meleg arany, rózsaszín árnyalatokat kölcsönöz, a hóra vetülő árnyékok pedig kéknek, égszínkének hatnak.

A. Ljah.
Sarki fény

Figyeld meg az otthoni tájakat! A városokat és falvakat utak kötik össze. Amikor elindulsz az úton, akkor úgy tűnik, hogy az a távolban összeszűkül, miközben a valóságban a szélessége nem változik. Ugyanilyen benyomást kelt a folyó *perspektivikus*, azaz távlati képe. A művészek a *lineáris perspektívát* alkalmazzák az utakat, folyókat határoló, a horizont irányában szűkülő párhuzamos vonalakkal történő ábrázolására.

● Miképpen segít a lineáris perspektíva az út művészi ábrázolásának elkészítésében?

B. Szmirnov-Ruszeckij.

Téli út

A. Szicsov.

Téli út

● Elemezd, hogy miként ábrázolta a művész a messzeségbe irányuló párhuzamos vonalak perspektivikus közelítésével a tér mélységét a képeken!

D. Rinkin. Téli
nádszálak hóban

A tér ábrázolása érdekében a művészek levegőtávlatot is alkalmaznak, azaz a horizontvonalhoz közelebb eső tárgyakat (fákat, erdőt, hegyeket, hajókat) kevésbé világosan, élénken és kontrasztosan ábrázolják. A háttérben a színek kevésbé kifejezők, hideg árnyalatúak.

● Figyeld meg, hogyan ábrázolják a művészek a távolságot a tájképeken! Mi látható az előtérben? Hogyan változnak a színek a távolsággal?

G. Vrobel.
Téli árnyak

J. Falica.
Tél

Gyakorlati feladatok

Készíts kompozíciót a következő témák egyikére: *Északi utazás, Behavazott út, Téli folyó (akvarell, guas)*.

Harmónia varázsló tanácsai

Válaszd ki azt a témát, amely felkeltette az érdeklődésed, és készítsd el a kompozíciód vázlatát! A lineáris és levegőperspektíva segítségével ábrázolj északi tájat! Elképzelésed szerint elhelyezhetsz a kompozíciódon olyan állatokat, mint a jegesmedvék, karcsú rénszarvasok, sarki rókák.

Kérdések és feladatok

1. Magyarázd meg, hogyan ábrázolják a művészek az utakat és folyókat perspektívában!
2. Hogyan változnak a színek a horizontvonal irányában haladva?

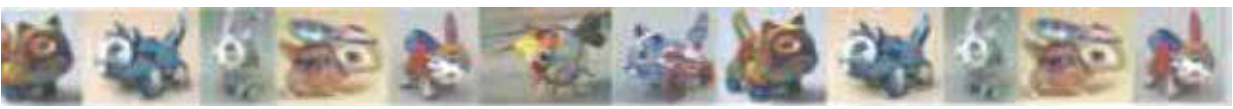
20. téma.

MESEBELI ÁLLATOK

Mit gondolsz, segíthet-e nekünk valamelyik mesebeli állat Fantázia felkutatásában? Idézd fel a mesék állati szereplőit! Rendszerint ezek a cselekvő mesefigurák ügyesek, okosak, bátrak, hűséges barátok. A mesehősök ábrázolása a művészek kedvenc témája. Szakmailag ezzel elsősorban az illusztrátorok foglalkoznak, akik megjelenítik az olvasó számára az állatok alakját, a részvételükkel végbemenő cselekmény helyszínét.

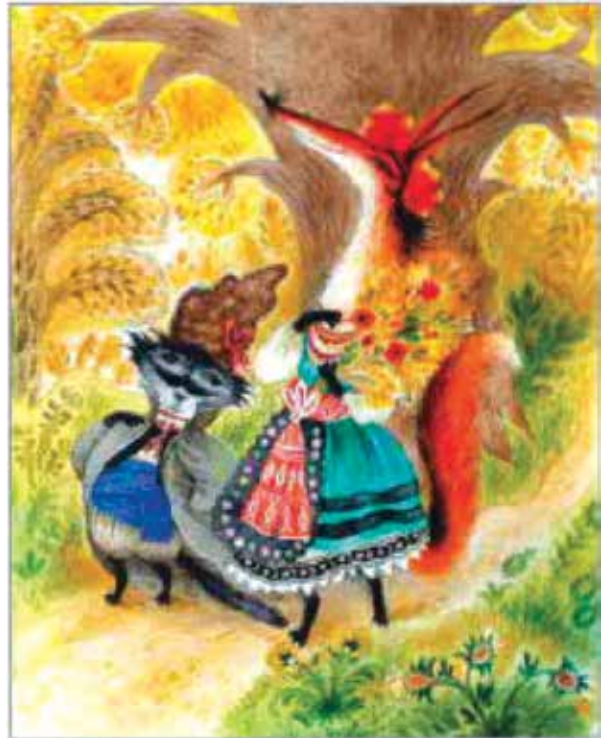
K. Stanko. Meseillusztráció

Néha az állatokat az emberekhez hasonlóan különböző jelleműekként ábrázolják. Például a rókát ravasznak, alattomosnak, a farkast gonosznak, a nyulat gyávának, az oroszlánt az állatok királyának, bátornak, erősnek mutatják be.

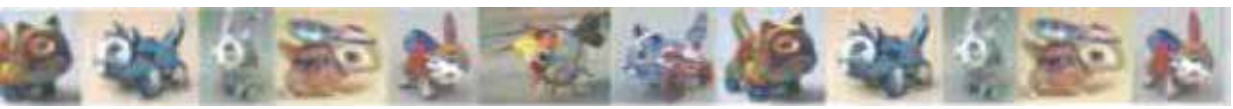
● Mesélj az illusztrációkon látható szereplőkről! Magyarázd meg, hogyan sikerült ábrázolni jellemvonásaikat a művészeknek?

*M. Mihajlosina.
A Kacor úr című
mese illusztrációja*

I. Visinszkij.
Meseillusztráció

Nézd meg a Koszty Lavro ismert ukrán művész által népmesékhez készített illusztrációkat!

Figyeld meg, hogy a mesebeli állatok alakjának ábrázolása során a művész megőrizte azok természetes színét, testarányait, fejük, törzsük, lábaik alakját!

Ugyanakkor a mozgásuk, testtartásuk olyan, mint az emberé. A művész élénk „ruhákba” öltöztette az állatfigurákat, különleges, érzelmekkel teli „arckifejezést” kölcsönzött számukra.

- A Koszty Lavro által ábrázolt mesefigurák melyike tetszik neked a legjobban, és miért?

K. Lavro.
Meseillusztrációk

Gyakorlati feladat

Készíts kompozíciót *Mesebeli állat* címmel (színes ceruzák, filctollak, akvarell)! Kívánságod szerint a kompozíciót készítheted az osztálytársaiddal közösen.

Harmónia varázsló tanácsai

Idézz fel ukrán népmeséket! Válaszd ki azt a mesehős állatot, amelyet ábrázolni szeretnél! A meserészletnek megfelelően gondold át, milyen legyen az állat testtartása, mozgása! Képzeld el, hogyan tehetnéd az ábrázolást mesebelivé (arányok, érdekes dekoráció)!

Kérdések és feladatok

1. Idézd fel kedvenc mesédet! Mennyire felelnek meg az illusztrációi a te művészi elképzeléseidnek?
2. Milyen mesefigurát tudnál állatokról szóló tévéműsor vezetőjének javasolni?

21. téma.

A BOLDOGSÁG MADARA

Az ipar- és díszítőművészet mesterei fantasztikus állat- és madárfigurák ábrázolásait készítik papíron (vásznon) és térben (szoborként). Az ukrán népművészetben elterjedt a boldogság madarának ábrázolása. Az ilyen madár megjelenítése valódi örömet jelent. Ez a madár segít ugyanis nekünk Fantázia megtalálásában.

A boldogság madarát az ukránok a ház nyugalmának, jólétének az oltalmazójaként tartották számon. Ezért a népművészek sokféle tulajdonságokkal ruházták fel és ábrázolták ezt a madarat. Köztük említésre méltó a sípként, fafaragásként, papírrajzként, használati tárgyak díszeként való megjelenítése.

A. Markarjan.
Madarak

● Nézd meg a népművészek által ábrázolt madarakat! Állapítsd meg, hogy melyik a petrikivkai ábrázolás az illusztrációk között!

M. Primacsenko.
Madárka

M. Janenko.
Páva

Az emberek általában azt gondolják, hogy a boldogság madara kék színű. Nézd meg a népművészek által festett madarakat! Milyen színt választanál ennek a madárnak az ábrázolásához?

A. Pikus
Kék madár

M. Timcsenko.
Kék madár

Gyakorlati feladat

Készítsd el a boldogság madarának fantasztikus térbeli ábrázolását ukrán népművészek motívumai nyomán (színes papír, dekoráló anyagok, guas)!

Harmónia varázsló tanácsai

Képzeletben készítsd el a fantasztikus madár ábrázolását! Elképzeled megvalósításához alkalmazd papírplasztikát és applikációt! Díszítsd a madarat élénk mintázattal vagy más dekorációval (színes üveggyönggyel, lemezekkel, fonalakkal)!

Kérdések és feladatok

1. Vizsgáld meg, hogy melyik művészeti ágban legelterjedtebb a boldogság madarának ábrázolása!
2. Milyen madárdíszeket készítenek vidékek népművészei?

22. téma.

A TAVASZI TERMÉSZET ÜNNEPE

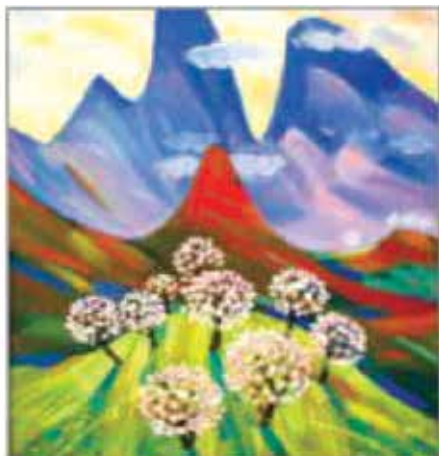
Amíg a világot jártuk, vidékünkön beköszöntött a tavasz. A langyos nap-sugarak felébresztették a természetet: kibújtak a zöld fűszálak, megjelentek a hóvirágok, a rügyek a fákon. De micso-da hangversenybe kezdtek a madarak! Örülnek a tavasznak, és mi osztozunk az örömükben. Azonnal kedvünk támadt a tavasz művészi ábrázolásához.

A tavaszi tájak nemcsak az alakjukban – hegyek, erdők, rétek, folyók, tavak – különböznek, hanem a színükben is. Egyes tájak örömet sugárzó élénk színekben gazdagok, míg másokban a nyugodt, kevésbé telített színhatások dominálnak. Mindegyiknek megvan a maga hangulata, amit a *színhatás (kolorit)*, azaz a színek és színárnyalatok harmonikus kölcsönhatása fejez ki a művész saját elgondolása szerinti megjelenítésében.

- Határozd meg, milyen a tavaszi tájak színhatása és hangulata!

M. Gluscsenko.
Tavaszi zöldülés

J. Hetman.
Mandulafák

Az előtérben domináló zöld szín sokszor melegebb, mint a háttérben lévő, mivel a horizontvonalhoz közeledve hidegebb árnyalatot ölt.

M. Gluscenko.
Tavaszi a
Kárpátokban

V. Nepijpivo. Almáskerti éden

A tavaszi táj ábrázolásában rendszerint sok a zöld szín. A napfény meleg, sárgás fényhatást kölcsönöz a leveleknek, fűszálaknak és virágoknak, míg árnyékokban a zöld színek hidegekek, mintha az ég kékje tükröződne bennük.

● Figyeld meg, hogyan készülnek a zöld különböző árnyalatai guassal és vízfestékekkel!

A. Toszijuki. A tavasz színei

Gyakorlati feladat

Készíts festménykompozíciót *A tavaszi természet ünnepe* címmel (akvarell vagy guas)!

Harmónia varázsló tanácsai

Gondold át a kompozíciót: határozd meg, mit helyezel el a középpontban, és mi lesz körülötte! Igyekezz megteremteni a táj hangulatát visszaadó színhatást!

L. Zadorozsna. Tavasz

Kérdések és feladatok

1. Magyrázd meg, hogyan hat a szín a táj hangulatának visszaadására!
2. Hogyan változtatják meg a napsugarak a természet színeit?

23. téma.

A BÖLCS KANDÚR

Elragadó utazásaink során a legkülönbözőbb benyomásokat szereztük. Ezeket a kompozícióinkban jelenítettük meg. Reményeink szerint ma a bölcs kandúr tanácsait követve eredünk fantázia nyomába.

Rendszerint a művészek a valóságban is létező állatokra emlékeztető figurákat készítenek. A valóságnak megfelelően adják át az állatok testének *arányait*, jellemző testtartásukat, jellegzetes mozgásukat. Az állatokat *statikusan*, pihenés, táplálkozás közben és *dinamikusan*, azaz mozgás, futás, ugrás közben ábrázolják.

● Hasonlítsd össze a kandúrok ábrázolását! Keresd meg, hogy melyik van statikus, és melyik dinamikus állapotban! Miben hasonlítanak, és miben különböznek?

Pierre-Auguste Renoir. Alvó macska

Senki számára nem titok, hogy a világon a legkedvesebb állatok a bársonyos tapintású kis cicák. Igaz, nem elég bölcsek és kissé gyámoltalanok, de a kíváncsiságuknak és energikusságuknak köszönhetően mindenki kedveli őket.

Figyeld meg, hogy a kis cicák testaránya különbözik a kifejlett macska testarányától: a fejük nagyobb, a törzsük kisebb, a mancsuk és farkuk rövidebb.

● Figyeld meg, hogy a művészek mennyire valósághűen ábrázolták a cicák jellegzetes testtartását és mozgását!

G. Ronner-Knip.
Vásott cicakölyök

A. Heyer. Három fehér perzsa macska

- Felismered-e a szobrokban a mesehősöket? Indokold meg, hogy mit gondolsz!

Szobor Kremencsuk városban,
Poltava megye

Szobor Buki faluban,
Kijev megye

- Figyeld meg, hogyan adta vissza a művész a szoborban a kandúr bundáját! Mit gondolsz, ez hogyan hat a szobor néző általi befogadására?

B. Mazur. Pantelejmon kandúr emlékműve (Kijev)

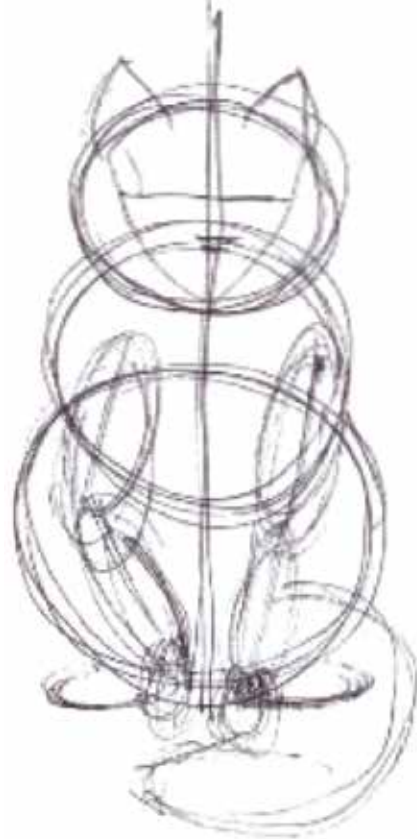
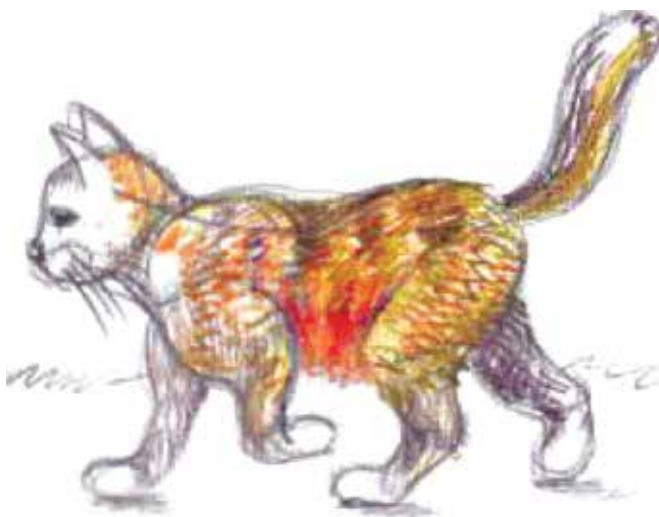

Gyakorlati feladat

Készíts grafikai vagy szoborkompozíciót *Bölcs kandúr* címmel! Végezd a feladatot olyan technikával és anyagokkal, amelyeket legjobban kedvelsz (*grafitceruzák, színes ceruzák, pasztell, gyurma, sós tészta*)!

Harmónia varázsló tanácsai

Készíts macskáról ábrázolást statikus vagy dinamikus helyzetben! Tartsd be az állat testarányait!

Kérdések és feladatok

1. Mi segít a művésznak az állatok realisztikus ábrázolásában?
2. Magyarázd meg, hogyan hat az állat statikus és dinamikus helyzetben való bemutatása a művészi ábrázolás néző általi befogadására!

24. téma.

A DALIA PORTRÉJA

Egy sötét vár tűnik fel előttünk. Ebben rejtette el a világ elől és tartja rab-ságban Unalom és Lustaság. A kiszabadítása érdekében segítségül hívjuk Kotihoroskót, az ukrán népmesei hőst. Ez a fiú bátor és daliás az ereje. Húséges barátként és bajtársként, halált megvetően bátor és ügyes harcosként ismerik, aki mindig győzedelmeskedik a gonosz erők fölött. Bízunk benne, hogy kiszabadítja Fantáziát. Ennek érdekében el kell készítenünk a dalia portréját.

A művészek – az elképzelésüknek megfelelően – különbözőképpen készítik a portrékat: szemből vagy oldalról, azaz profilból. A portrén ábrázolhatják a vállat, a törzset derékig, de az ábrázolás lehet egész alakos is.

V. Melniczenko. Kotihorosko

M. Bekalo. Kotihorosko

A portré rendszerint hasonlít arra a személyre, akiről készül. A művészek ennek megfelelően igyekeznek helyesen ábrázolni az arc és test arányait, kifejezni a ember jellemét.

A mesehős portréja különleges, hiszen a művésznak a képzőművészet eszközeivel nemcsak a külsejét (arcvonásait, testtartását, öltözetét) kell ábrázolnia, hanem a jellemét is.

● Figyeld meg, hogy a könyvillusztrátor művészek hogyan képzelik el és ábrázolják Kotihoroskót, az egyik legnépszerűbb ukrán népmesei hőst. Mi a közös ezekben az ábrázolásokban?

A. Milkovickij.
Kotihorosko

Kotihorosko bátor tettei a szobrászokat is megihlették, akik domborművek és körszobrok alakjában örökítették meg a népi hőst. Egyes alkotások utcákat, épületfalakat díszítenek, míg a miniatűr szobrok akár játékszerként is használhatók.

● Szerinted a mese epizódjai közül miért ábrázolják leggyakrabban Kotihorosko sárkánnyal vívott küzdelmét? Milyen benyomást keltett benned a mesehős körszobor alakban való ábrázolása? A képek alapján állapítsd meg, melyik alkotás dombormű, és melyik körszobor!

▲ T. Cjupa, I. Gluhenkij.

Kotihorosko (Kijev)

◀ Kotihorosko domborművön
(Lemberg)

Érdekesség

Kotihorosko alakja annyira népszerű és ismert Ukrajnában, hogy postai bélyegen is megörökítették.

K. Lavro.
Kotihorosko

Gyakorlati feladat

Készítsd el Kotihorosko portré ábrázolását grafika vagy szobor alakjában (az anyagokat válaszd meg tetszésed szerint)!

Harmónia varázsló tanácsai

Gondolkodj el azon, milyen módon lenne jobb Kotihoroskót ábrázolni, hogy átadható legyen daliás alakja, bátor jelleme (teljes alakban vagy másképp, harc közben vagy a győzelme után)! Ne feledd, neki kell kiszabadítania Fantáziát!

Igyekezz oly módon ábrázolni Kotihoroskót, ahogy a mesében van leírva!

Kérdések és feladatok

1. Mondd el, mit tudsz a portréről!
2. Kotihorosko melyik ábrázolása tetszik neked legjobban, és miért?

◀ M. Sztorozsenko.
Kotihorosko
V. Abul.
Kotihorosko ▼

25. téma.

A SZÉPSÉG ÜNNEPE

Ma ünnepet ülnek Képzőművészet ország lakói. Mindenki örül, hogy Kótihorosko legyőzte a gonosz erőket, és Fantázia végre visszatérhetett a szépség világába. A felnőttek a gyerekekkel együtt ünnepelnek, táncolnak és énekelnek. A művészet ünnepének ábrázolása során fontos feladat a formák és színek változatosságának, az öröm légkörének, a jó hangulatnak a nézők felé való közvetítése.

Többalakos kompozíció készítése nem egyszerű dolog még tapasztalt művészek számára sem, mert nem akármilyen mesterségbeli tudást igényel. Az ünnep egyes résztvevőinek a képen egységes, harmóniát árasztó kompozíciót kell alkotniuk, rendezett színhatást kell kelteniük. Az előtérben (a kép alján) a nézőhöz legközelebb lévő környezetet ábrázolják. A fő alakokat a kompozíció középpontjában, a másodrendű szereplőket a háttérben helyezik el.

I. Honcsar. Tavaszhívogató dal

● Az ünnepi eseményt ábrázoló képek szereplői rendszerint vidámak, élénk öltözetet viselnek. Az emberek énekelnek, táncolnak, hangszereken játszanak. Mondj példát ritmusos ábrázolásra az alábbi képeken? Szerinted az emberek táncmozgásainak ábrázolása közvetítheti-e a zene ritmusát? Hogyan fejezik ki a művészek a táncmozgásokat? Megismered-e, milyen táncot járnak a képeken szereplők?

*Roman és Nagyija
Fedin.
Hucul táncok
(hegedűkkel)*

*I. Osztafijcsuk.
Pányva*

● Nézd meg a zenészek ábrázolását! Figyeld meg a testhelyzetüket és azt, hogyan tartják a hangszereket! Megismered-e a hangszereket, amelyeken játszanak? Melyek közülük népi hangszerek?

G.-R. Boulanger.
Vidám zenészek

Z. Paszicsna.
Bandurajátékos

V. Kusnir. Zenei hármas

Gyakorlati feladat

Készíts többalakos kompozíciót *A szépség ünnepe* címmel (guas)!

Harmónia varázsló tanácsai

Gondold át, milyen legyen az embereket az ünnepen ábrázoló kompozíció! Mutasd be őket statikus vagy dinamikus helyzetben! A kompozíció középpontjában helyezd el a főszereplőt – Fantáziát, a vidám barátai körében!

Kérdések és feladatok

1. Milyen sajátosságai vannak a többalakos kompozíciónak?
2. Mondd el, milyen hagyományos népi ünnepeket tartanak a családokban!

4. rész.

A szülőföld ábrázolása a művészetben

Ha alkalmad adódna, hogy Ukrajnáról mesélj külföldi barátodnak, mi jutna először eszedbe? Milyen jellegzetességeket mondanál el a szülőföldedről? Szűkebb pátriád milyen jellegzetességeit ábrázolnád a kompozíciódban?

Szinte bizonyos, hogy legelőször országunk természeti szépségei jutnának eszedbe. Ezúttal Ukrajna különböző zugainak tájaival, a városokat és falvakat díszítő történelmi emlékeivel ismerkedhetsz meg. Megfejtetted a kendőkre hímzett ornamensek titkait, és képessé válsz arra, hogy egy kompozícióban egyesítsd a díszítő és iparművészet alkotásait.

Tudj meg többet Ukrajna azon jellegzetességeiről, amelyek a különböző művészeti ágak alkotásaiban testesülnek meg. Ne feledkezz meg Fantáziáról, ő lesz segítségedre abban, hogy minél kifejezőbben tudd ábrázolni szülőfölded szépségeit papíron és térbeli formák által.

26. téma.

Szülőföldem

Ukrajna természetvilága rendkívül változatos. Végláthatatlan sztyeppék és sűrű erdők, magas hegyek és zöldellő rétek, gyors sodrású folyók, kék tavak és tengerek képezik országunk valamennyi zugának megismételhetetlen szépségét. Nem számít, hogy ki hol született, a szülőföld mindenki számára mindig a legkedvesebb marad.

Ennek köszönhető, hogy az ukrán művészek olyan nagy szeretettel ábrázolják szülőföldjük tájainak szépségeit.

Kijev, Ukrajna fővárosa, az ország legnagyobb folyójának, a Dnyepernek a partjain terül el. Ebben a festői szépségű városban sok park, kert és zöld terület található.

- Jellemezd a Kijev panorámáját ábrázoló kép színhatását!

V. Csehodar. Volodimir-hegy

Ukrajna különböző régióinak természeti környezete rendkívül változatos mind a domborzatot, mind az éghajlatot, mind pedig a növényzetet illetően.

● Figyeld meg Ukrajna tavaszi tájait! Hasonlítsd össze az igazi hegyek és a meddőhányók alakját! Mondj példákat a lineáris és levegőperspektívára!

▲ V. Makatuha. Tavasz Doneckben L. Hajdu. Nárciszok völgye ▼

A képeken nem mindig látható a horizont, mert a növényzet vagy az épületek részben vagy teljesen eltakarják.

- Határozd meg, és jellemezd a horizont vonalát a tájképen!

V. Nepijlivo. A falu fölött

Érdekesség

A Népi Kultúra Ivan Honcsar Múzeuma Nemzeti Központjában őrzik az értékes népművészeti alkotásokat. Festménygyűjteményében Ukrajna különböző megyéinek tájiról ismeretlen alkotók által régen festett tájképek találhatók.

- Határozd meg, milyen eszközök segítségével érzékelteti a művész a távolságot!

Gyakorlati munka

Fess tájképet Szülőföldem címmel (akvarell vagy guas)!

Harmónia varázsló tanácsai

Idézd fel szülőfölded legkedveltebb zugait! Vázold fel a kompozíciód: határozd meg, hol lesz a középpont, a horizontvonal, és egyeztesd ezekkel az ábrázolás más részeit! Ne feledd, hogy a távolsággal a színek hideg árnyalatúakká válnak. Válaszd ki az éghajlatnak, hangulatodnak megfelelő színhatást!

Kérdések és feladatok

1. Mondd el, milyen horizontvonalak vannak a művészek képein!
2. Milyen tájak dominálnak a szülőföldeden?

27. téma. ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEK

Az ukrán nép kultúrájának fontos kifejezői az építészeti emlékek. A régi létesítmények között sok a templom, erőd és vár. Ezeknek az adott vidék művészeti értékei. Azonban sok történelmi építészeti emlék állagmegóvásra és védelemre szorul. Ennek tükrében különösen fontos a történelmi építészeti emlékek ábrázolása a művészek képein.

● Nézd meg az ukrán művészek által ábrázolt régi fatemplomokat! Gondolkodj el azon, hogy az alkotók miért éppen ezeket a kifejezési módokat választották munkájuk során!

Soltész Zoltán. Fatemplom

Az építészeti emlékek ábrázolásának megvannak a maga sajátosságai. Az ilyen kompozíciók készítése során figyelembe kell venni a létesítmények nagyságát, arányait, az épületek és környezetük – a városi utcák, parkok, hegyek vagy erdő – elhelyezését.

● Elemezd az építészeti emlékeket ábrázoló művészi kompozíciókat! Milyen módszerekkel teremtették meg a művészek az alkotások kompozíciós egyensúlyát?

O. Kulcsicka. Fatemplom Szkvirtne községben (Lemkivscsina)

Nézd meg a régi várakat! Annak érdekében, hogy a legszebben, legjellegzetesebb módon (a falak hatalmassága, a formák és a díszítés szépségének egysége) ábrázolhassák őket, a művészek ennek érdekében speciális nézőpontot választanak.

● Figyeld meg a különböző vonalakat és vonásokat, amelyeknek a segítségével a művészek a természetet, az építmények alakját és részleteit ábrázolják.

V. Francsuk.
A szudaki
erőd

O. Manjuk. A szvirzsi vár

Gyakorlati feladat

Ábrázold vidéked egyik építésze-
ti emlékét (tetszésed szerinti grafi-
kai anyagok)!

Harmónia varázsló tanácsai

Idézd fel, vagy lehetőséged sze-
rint figyeld meg az egyik építészeti
emléket! Válaszd ki azt a nézőpon-
tot, ahonnan az a legszebb képét
mutatja!

Ha az építmény magassága na-
gyobb a szélességénél, akkor válaszd
a lap álló, ha fordítva van, akkor
fekvő helyzetét! Ha ezek körülbe-
lül egyformák, akkor az ábrázolás
négyzet alakú lapon is elkészíthető.

T. Kartasova. A hotini erőd

Kérdések és feladatok

1. Mondd el, milyen jelentősége van a kép formátumának a kifejezően kiegyensúlyozott kompozíció elkészítése szempontjából!
2. Milyen történelmi építészeti emlékek, létesítmények találhatók a szülőföldeden?

28. téma.

PARKOK, ZÖLD TEREK, BULVÁROK

A kulturált pihenés ideális helyszínei a fákkal, bokrokkal betelepített, virágágyásokkal díszített parkok, zöld terek és bulvárok. Ezek a városok díszei, kiegészítik annak építészeti környezetét, megismételhetetlen arculatot biztosítva számára.

A parkok és zöld terek a városok épületei között találhatók. Megfelelő körülményeket teremtenek az aktív pihenés, a szabadban végzett sporttevékenység számára, segítenek a városlakók egészségének megőrzésében.

A parkokban a zöld ültetvényeken kívül filagóriákat, lugasokat létesítenek, szobrokat, szökőkutakat, mesterséges tavacskákat helyeznek el. Ezek egysége harmonikus környezetet teremt.

Boksay József.
Őszi park

Erdélyi Béla.
Parkban

A bulvár hosszú utca, a közepén széles fasorral. A városiak gyakran sétálnak a padokkal, szobrokkal, szökőkutakkal szegélyezett bulváron.

● Nézd meg a városi látképeket a parkokkal és bulvárokkal! Idézd fel, mi a perspektíva! Mondj példákat az alkalmazására festményeken!

K. Malevics.
A bulváron

V. Lilo. Odessza.
Primorszki bulvár

C. Pissaro. A Montmartre bulvár tavasszal

A parkokat, zöld tereket, bulvárokat ábrázoló művészek alaposan átgondolják, hogy milyen legyen a kép kompozíciója. A középpontjában gyakran helyeznek el szobrokat, szökőkutakat, hidakat, mert ezek vonzzák a néző tekintetét.

- Határozd meg a képek kompozíciós középpontját!

N. Szkorobogatova. I. Globa park. Dnyipropetrovsz

V. Babinyin. A büfében nyáron

Gyakorlati munka

Készíts kompozíciót (tetszésed szerint) a következő témákra: *Fasor a parkban*, *Csendes zöld tér*, *Városi bulvár* (guas).

Harmónia varázsló tanácsai

Gondolkodj el azon, mit helyeznél el a kompozíció középpontjában! Tarts be a perspektivikusság törvényeit a természeti környezet ábrázolása közben! Idézd fel, mi a *lineáris perspektíva*, és alkalmazd a parki fasor, valamint a háttér ábrázolása során!

Kérdések és feladatok

1. Magyarázd meg, mi a különbség a bulvár és a zöld tér között!
2. Milyen parkok vannak a településeinken?

29. téma.

VIDÁM SZÖKŐKÚT

Az országunk falvait és városait érintő, Fantáziával közösen tett utazásunk során láthatjuk, hogy ezekben nemcsak építészeti emlékek, hanem úgynevezett *kis építészeti formák* is találhatók. Ezek rendszerint az utcákat, tereket, parkokat, kerteket díszítő kisebb dekoratív létesítmények. Ilyenek a pavilonok, filagóriák, boltívek, padok, a mesterséges tavak hídjai, lámpaoszlopok és a szökőkutak.

A szökőkutak vízsugarai felfelé törnek, vagy ritmikusan lüktetve irányulnak. Valójában a szökőkút bonyolult műszaki létesítmény. A vizet vezető szerkezet rendszerint szoboralkotás vagy eredeti dekoráció mögé van rejtve.

Sz. Sisko. Szökőkút

Régen a szökőkutakat módos városiakok villáinak vagy kastélyainak az udvarán építették. A városok terein létesített szökőkutak az ivóvíz forrásai voltak és hűsölési helyül szolgáltak a nyári hőségben. Néha ezeket vízórákkal, bábfigurákkal szerkesztették egybe. Például madáralakok a vízszugár hatására mozogtak.

● Nézd meg a régi szökőkutakat! Ezek hol helyezkednek el? Mivel díszítették a szökőkutakat?

Cibeles szökőkút
(Madrid, Spanyolország)

A Villa d'Este szökőkútja
(Tivoli, Olaszország)

Mára a szökőkutak az ivóvíz forrásaiból a városok építészeti díszítő elemeivé váltak. Korszerű anyagokkal, szobrokkal díszítik őket, zenét és fényjátékot társítanak hozzájuk. A legismertebb szökőkutak építészeti emlékekké, városok, sőt országok jelképeivé váltak.

Gazdagság szökőkútja.
Szingapúr

Szállodai szökőkút
(Las Vegas, USA)

Zenélő szökőkút (Vinnica, Ukrajna)

Érdekesség

Különböző országokban népszerűek a Sámson szökőkutak. Egy ilyen szökőkutat nagyon régen Kijevben is építettek. Néhány évvel ezelőtt helyreállították a romjaiból, és ma a Sámson szobor az ukrán főváros Podol kerületében van elhelyezve.

Sámson szökőkút Ukrajnában ►

Sámson szökőkút Oroszországban ◄

Sámson szökőkút Svájcban ◄ ◄

Gyakorlati feladat

Készíts kompozíciót *Vidám szökőkút* címmel (tetszésed szerinti grafikai anyagok)!

Harmónia varázsló tanácsai

Találj ki érdekes formát szökőkút számára! Az alak megválasztásánál vedd figyelembe a az arányokat, hiszen a szökőkút lehet magas vagy széles. Helyezd el a kompozíció középpontjában! Ábrázolj a szökőkút körül természeti vagy városi környezetet!

Kérdések és feladatok

1. Nevezd meg olyan szökőkutakat, amelyeket ismersz!
2. Milyen művészeti és műszaki eszközöket alkalmaznak a szökőkutak építésénél?

30. téma.

FÉMCSIPKE

Nem jutott-e még eszedbe, hogy díszbe kellene öltöztetned a faludat, városodat? Elgondolkodunk azon, hogyan lehetne ezt megtenni.

Elsősorban az jut eszünkbe, hogy dekoratív formájúakra kellene lecserélnünk az utcai lámpák buráit, a parkok, terek padjait, csipkés kovácsolt kerítéssel kellene körülvenni a zöld tereket és

elhatárolni az utat a járdától. Jól mutatnának a tereken és bulvárokon a dekoratív kompozíciók. Ezeket milyen anyagokból lehetne leginkább előállítani, hogy ne csak mutatósak, hanem erősek és tartósak is legyenek?

Ebben az ügyben a kovácmesterség és a fémöntészet siet a segítségünkre. A **kovácmesterség**, azaz a fém kovácsolással történő megmunkálása, mindig köztiszteletben álló foglalkozás volt Ukrajnában. Manapság ritkaság számba megy a kovács mester, akinek a munkája mostanra alkotói jelleget öltött. A mai kovácsok a városokat és falvakat díszítő igazi fémcsipkéket készítenek.

● Hasonlítsd össze a Rivne és Ivano-Frankivszk városokban található kovácsolt szoborkompozíciókat!

Fémszív (Rivne) ▲

Mestercsokor (Ivano-Frankivszk) ►

● Nézd meg a donecki kovácsolt dekorációk parkjában álló filagóriát!

Az alkalmazott dekoratív fémkészítmények egyik előállításának módja a **fémöntészet**. Elsősorban bronzból, rézből, öntöttvasból készülő szobrok és kis építészeti formák előállítására alkalmazzák.

Kndeláber. Lemberg

Volodimir Koval. Park

A rácsok, kerítések, vaskorlátok, padok, kandeláberek tömegméretű gyártására a dekoratív fémöntészetet alkalmazzák. Az öntés technológiája lehetővé teszi azonos formájú készítmények nagy számban történő előállítását. Ez a módszer különösen jól alkalmazható a sok egyforma részből álló, összerakva folytonos ornamens benyomását keltő kerítések esetében.

● Állapítsd meg a kerítések ornamentális kompozícióján belüli rapportot, azaz mintaismétlődést!

Gyakorlati feladat

Készíts kompozíciót fémcsipke címmel: kivágásos és applikációs technikával készíts azsúrkerítést gyermekjátshóter számára (*fekete színű papír, olló, ragaszték*)!

Harmónia varázsló tanácsai

Találj ki rácsmintát, majd rajzold le a körvonalait harmonikaszerűen összehajtogatott színes papírra! Vágd ki a papírból a szükséges mintát, utána hajtogasd szét! A kapott rácsot ragaszd fel kartonlapra!

Kérdések és feladatok

1. Milyen készítmények előállításával foglalkoznak a kovácsok?
2. Gondolkodj el azon, hogy hol lehetne a városodban vagy faludban díszkerítést felállítani!

31. téma. A KENDŐHÍMZÉS TITKA

Az ukrán népi hímzés gyökerei évszázadok mélyére nyúlnak vissza. Akkor jelentek meg az első jelképek, amelyek a később bekerültek a hímzésmintákba. Ezekkel díszítették a kendőket, takarókat, abroszokat, függönyöket, ruházatot. Azonban a hímzett vagy varrottas ken-

dő lett Ukrajna sajátos jelképe.

A hímzett kendő az ukrán ház és család oltalmazójának számít. Számos ukrán népszokás, családi ünnep és esemény – születés, keresztelő, eljegyzés, esküvő – fűződik hozzá.

● Figyeld meg a képet, hogyan használják a hímzett kendőt az ukrán esküvői szertartáson!

I. Honcsar.
Hagyományos
esküvői szokás
Cserkaszi
környékén

Az ukrán varrottas kendő ornamenseiben tükröződik a föld, nap életadó erejéről, a jóról és rosszról alkotott néphit.

Ukrajna minden szegletében a gazdaasszonyok nemzedékről nemzedékre örökítették át a jellegzetes hímzésmin-tákat, motívumokat, hímzett típuskompozíciókat, sajátos színvilágot és hímzés technikát.

● Nézd meg a festményt, amelyen Resetiliv városban élő hímző asszonyok láthatók! Milyen az öltözkük? Milyen készítményeket díszítenek hímzéssel?

G. Zorja.
Kendők.
Resetilivi
hímző nők

Motívumaikat tekintve a hízésornamensek három csoportra oszlanak: mértaniakra, növényiekre, állatmintásakra. A mértani vagy geometriai ornamensek az ukránok őseinek a világ szerkezetéről alkotott elképzeléseit tükrö-zik. A vonalakból, keresztekből, körökből, háromszögekből, rombuszokból álló, *birkaszarv*, *göndör fürt*, *görbület* népi el-nevezésű mértani ornamenseket sávosan hímezik az alapra.

● Idézd fel, mi a rapport, és állapítsd meg, hogy az ornamens mely részeit képezi!

A növényi ornamensek a természet iránti hódolatot fejezik ki. Az elterjedt *életfa* motívumon kívül népszerű a *kányabangita*, a vér és a halhatatlan nemzetség jelképe, a *tölgy*, mint az életadó erő és energia szimbóluma, a *szőlő* a jólét, a *fenyő* az élet, az *alma* a szerelem, a *komló* az esküvő megtestesítője a hímzéseken.

● Figyeld meg a növényi motívumokat a kendőkön! Keress rajtuk jelképes ábrázolásokat!

Hímzett kendők az Ivan Honcsar Múzeum gyűjteményéből
(Kijev, Csernyihiv, Poltava vidéke)

A régmúltban az ukránok a madarat az emberi lélek jelképeének tekintették, ezért a madármotívumok nagyon gyakoriak a hímzésornamenseken. A csalogányt és a kakukkot sokszor kányafa ágán ábrázolják, ami a nemzetség folytonosságára utal. A páva a családi boldogság jelképe, mindig az esküvői kendőket díszítették vele. Az ifjú párt fejükkel egymás felé forduló sólymok, galambok szimbolizálják. A csőrükben rendszerint kányabangita bogyóját tartják, vagy a fa alján ülnek, ami az új családot jelképezi.

Gyakorlati feladat

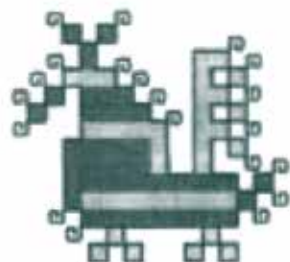
Készíts stilizált (egyszerűsített) madáralak-vázlatot, amely kendőre hímezhető (színes ceruzák, filctollak, markerek vagy színes papír)!

Harmónia varázsló tanácsai

Idézd fel, melyek az elkészítendő madáralak sajátosságai (kakukk, galamb, kakas, páva)! Hogy a rajz felhasználható legyen a hímzéshez, készítsd kockás lapra! Először ceruzával jelöld ki a madáralak arányait! Gondold át, hogyan lehetne legjobban ábrázolni a szárnyakat (széttárva vagy leengedve)! A körvonalakon belüli kockákat úgy színezd ki, hogy jól megkülönböztethető legyen a fej, csőr, nyak, törzs, farok, lábak!

Kérdések és feladatok

1. Milyen ornamensmotívumokat alkalmaznak kendők hímzéséhez?
2. Tudd meg, milyen növények és madarak motívumaival díszítik vidéketeken a kendőket!

32. téma

UKRÁN DÍSZTÁRGYAK

Rendkívül szépek az ukrán díszítő és iparművészet alkotásai. Az ezeket létrehozó népművészek fantáziája hართalan. A díszítő és iparművészet alkotásainak mintapéldányai múzeumban tekinthetők meg. De mi van akkor, ha az otthonunkban is szeretnénk ilyeneket látni? Nem kell mást tennünk, csak felkeresni az *Ukrán dísz tárgyak* üzletet, ahol az országunk különböző vidékein élő népművészek mutatják be és ajánlják fel megvételre alkotásaikat.

Hogy az embereknek elképzelésük legyen az üzletben árusított termékekről, a kirakatban helyezik el azok egy-egy példányát. A szép kirakat magára vonja a vásárlók figyelmét. Ennek érdekében az üzletek kirakatrendezőkkal készíttetik el a kirakataikat. Érdekel bennünket, hogy milyen népművészeti tárgyak kerülnek a mi üzletünk kirakatába.

I. Gulik

Láthatunk ott varázslatosan szép mintázatú és színű asztalterítőket, szalvétákat, hímzett kendőket, ingeket, szőnyeget, ágytakarókat.

Szemet gyönyörködtető látványt nyújt a fából faragott tárgyak és a kerámiából készült köcsögök, bokályok, kelyhek, tányérok, tálak, szelencék formagazdagsága és gazdag díszítése.

● Idézd fel, milyen alakja van a kulacsnak és az ikreknek, keresd meg őket az alábbi képeken! Állapítsd meg, hogy milyen termékeken van mértani, és milyeneken növényi ornemens!

I. Broskevics

P. Cvilk

I. Balahurak

V. Smagyuk

Nem kevésbé érdekesek a flitterből, bőrből, szalmából készült vagy petrikivkai motívumokkal díszített népművészeti dísz tárgyak.

*L. Honcsarova
(Sztarodubceva).
Album
borítója*

Könyvesbolt
kirakata és portálja
(Munkács, Kárpátalja)

Segíts a kirakatrendezőnek a népművészeti tárgyak elhelyezésében! Lehet szimmetrikus és aszimmetrikus kompozíciókként kirakni őket. A középpontba rendszerint a legnagyobb tárgyakat helyezik el, a többi ezek köré csoportosítják.

A kis méretű árukat a kirakatüveghez közel, a nagyobbakat utánuk helyezik el. Hogy a tárgyak jól láthatóak legyenek, néha különböző szintekre rakják ki őket.

A kirakatrendezők reklámtáblákat, speciális megvilágítást, színes applikációkat, különböző színösszeállításokat, ritmusos tárgyelhelyezést is alkalmaznak a munkájuk során.

Néha a kirakatok kompozíciója a csendéletekére hasonlít: szőnyegek, terítők, abroszok, kendők szolgálnak háttérül.

● Figyeld meg a csendéleteket! Gondolkodj el, és magyarázd meg, miért rendezték a tárgyakat kompozíciókba a művészek!

Gyakorlati feladat (csoportmunka)

Szervezzetek vetélkedőt, ki tudja elkészíteni a legszebb kirakatvázlatot az Ukrán dísztárgyak üzlete számára (tetszésesetek szerinti anyagok, kollázs)!

Harmónia varázsló tanácsai

A feladat elvégzéséhez alkossatok csoportokat! Beszéljétek meg, milyen tárgyakat helyeztek el a kirakatban! Döntsétek el, hogy nagyságuk és színük szerint mely árucikkeket helyezitek el az előtérben, és melyeket a háttérben! Készítsetek vázlatot papírlapon a kirakati tárgyak elhelyezéséről! Határozzátok meg, ki milyen tárgyat fog rajzolni! Vágjátok ki a kész rajzokat, és ragasztással készítenétek belőlük közös kompozíciót! A vetélkedőre készített kirakatvázlatok közül válasszátok ki a legsikerültebbeket!

V. Barinova-Kuleba.
Pipacsok agyagvázában

M. Varennya.
Hucul
csendélet

Kérdések és feladatok

1. Mit vesz figyelembe a kirakatrendező a kirakat készítése közben? Milyen anyagokat használ fel a munkája során?
2. Idézd fel magadban kirakatokat! Közülük melyik ragadta meg leginkább a figyelmed, és miért?

33. téma.

ORSZÁGUNK – UKRAJNA

Bármennyire szép tájakat látsz is a világban, számodra azonban a leggyönyörűbbek mindig a szülőfölded tájai maradnak. Így vannak ezzel az ukránok is. A világ semmilyen gazdagsága nem pótolja számukra az érett rozs aranyát, az égbolt lazúrkék színét, a fenyvesek smaragdzöld lombját, a kányabangita tűzpiros bogyóit.

Az ukrán föld nagyon gazdag tehetséges művészekben, akik alkotásaikban szeretettel örökítik meg szépségét.

Nézd meg a festményt, és találd ki, hogy Ukrajna mely költői képe ölt testet a dekoratív tájképben!

O. Kvasa. Ünnepek és hétköznapiak

Idézd fel, milyen díszítő és iparművészeti alkotásokat láttál! Milyen jelképek a legelterjedtebbek a hímzett kendőkön, népszerűek a kifestőkön, használatosak az aszúrozott termékeken? Természetesen ez nem más, mit az *életfa*. A nemzetség folytonosságának és a jólétnek ebben a jelképében felismerhető Ukrajna képe.

● Hasonlítsd össze a dekoratív festés által ábrázolt és a szoborban megtestesült életfát! Mi bennük a közös?

M. Kosak.
Életfa

Mit gondolsz, kifejezhető-e Ukrajna képe portréként? Nézd meg, hogyan oldották ezt meg a művészek a képeiken?

Szép tájjal a háttérben mosolygó lány látható ukrán nemzeti viseletben. A kompozíció középpontjában, a kép előterében helyezkedik el. A mögötte lévő háttérben napraforgó – Ukrajna egyik jelképének számító növény – látható. A távolban házak, kertek és jegenyék tűnnek fel. A lány alakja élénk, telített színekkel készült, ami ünnepélyes hangulatot kölcsönöz a képnek.

Ukrajna képe családrábrázolásban is megtestesíthető. Az ukrán nép hagyományai közé tartozik a szülők tisztelete, a gyermekek szeretete, a családi örökség iránti elkötelezettség. A kép kompozíciójában család mintegy körszerűen, meleg színhatással övezve van ábrázolva.

● Hasonlítsd össze a portrékat! A kompozíciók közül melyik realisztikus, és melyik dekoratív? Hogyan valósulnak meg a képekben a perspektivikusság törvényszerűségei?

K. Kacsura-Falilejeva. Ukrán lány

N. Dihtyar. Család

- Nézd meg a többsíkú dekoratív kompozíciót! A szabadidődben találj ki hozzá rövid mesét!

M. Timcsenko. Korán keltek a kozákok

Gyakorlati feladat

Készíts többsíkú kompozíciót *Országunk – Ukrajna* címmel! Válassz neked tetsző témát: ábrázod Ukrajnát lány képében, a szülőfölded szépségét fejezd ki festői tájkép, dús kert bemutatásával, vagy fess valamilyen jelentős ukrán történelmi eseményt (tetszésed szerinti anyagok)!

Harmónia varázsló tanácsai

Vázold fel nagy vonalakban a kompozíciót! Határozd meg a középpontját és a kép síkjait, az előterét, közepét és hátterét! A legfontosabb részt emeld ki a méretével vagy a színével! A kompozíció másodrendű részeit ábrázold általános alakban! Válassz megfelelő színt és díszítést!

Közös munka. Vitassátok meg a kész munkákat! Szervezzetek kiállítást *Országunk – Ukrajna* címmel!

Kérdések és feladatok

1. Milyen szerepe van a színnek és díszítésnek az ünnepi kompozíción?
2. Tudd meg, milyen Ukrajnának szentelt szoboralkotások léteznek!

34. téma.

MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

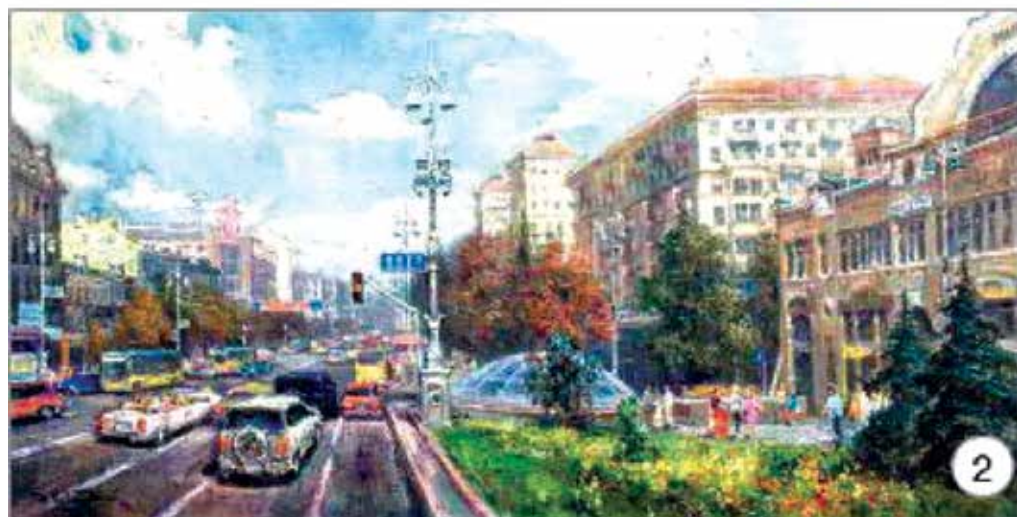
Idézd fel, mit tudsz a képzőművészeti műfajokról! Nézz meg olyan képeket, szobrokat, használati tárgyakat, amelyeket ukrán hívatásos és népművészek készítettek fantáziájuk és mesterségbeli tudásuk felhasználásával.

Határozd meg, milyen művészeti alkotások a grafika, festészet, szobrászat, díszítő és iparművészet körébe! Beszélj a műfajokról, amelyekben készültek!

V. Kabin. Tányér

J. Szovinszkij.
Kijev. Krescsatik

Milyen művészeti alkotások tették rád a legnagyobb benyomást, és miért? Milyen érdekességet tudsz elmondani az itt látható festészeti kompozíciók készítésénél alkalmazott kifejezési módokról? Hogyan jellemeznéd, a grafikai alkotásokat?

▲ O. Kulcsicka
Csendélet.
Festett tojások

/ Bobkov. Kutya ▼

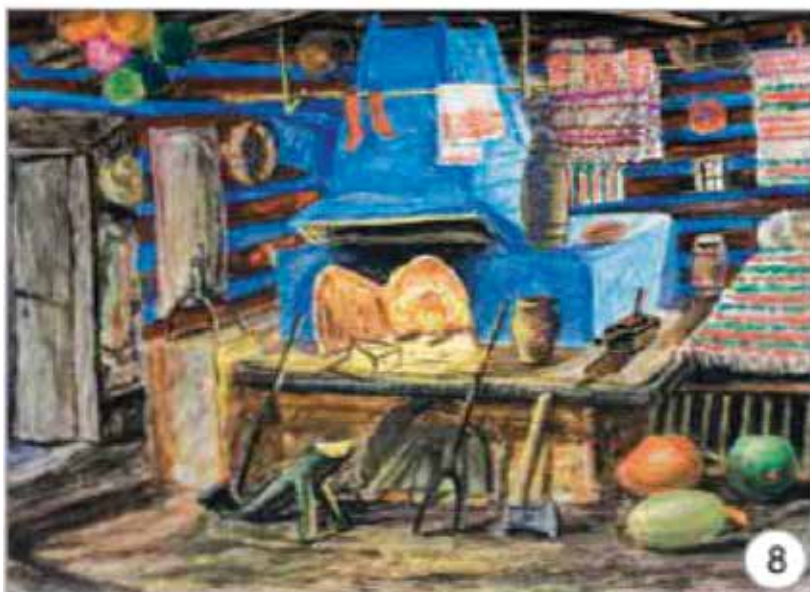
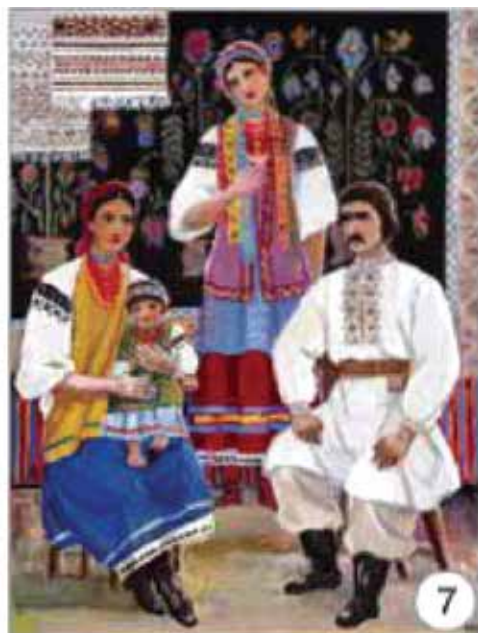
M. Kuznyecov.
Lány pártában ►

Határozd meg, milyen műfajokban készültek a 144–147. oldalakon látható művészeti alkotások:

- Használati tárgyak;
- állatábrázolás;
- grafikai csendélet;
- családi portré
- tengeri tájkép;
- enteriőr!

O. Kulcsicka.

Tyúk csibékkel ▼

▲ *I. Honcsar.*
Podóliai család

◀ *F. Manajlo.*
Kék kemence

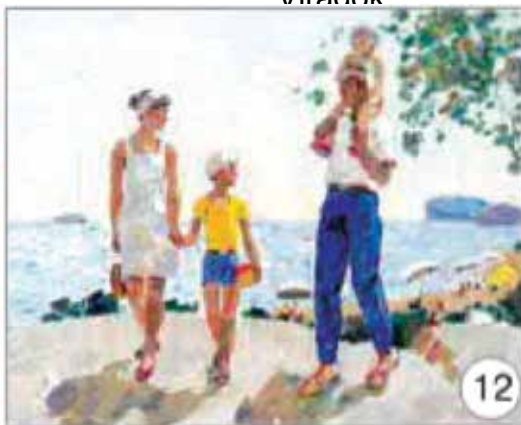
▲ G. Jakutovics. Pányva

▲ P. Gluscsenko.
Virárok

▲ V. Kosztenko. Berkenye

▲ G. Sponyko. Tengerpart

M. Gluscsenko.
Gurzuf ►

35. téma. ELLENŐRIZD, AMIT MEGTANULTÁL

1. Milyen művészi eszközökkel készülnek a természeti, ember- és állatábrázolások a művészetben?
2. Határozd meg, hogy melyik táj fantasztikus!

3. Gondolkodj, és mondd el, milyen művészi eszközökkel ábrázolják a művészek a sivatagi hőséget és a sarki hideget!

4. Melyik tájképen kifejezőbb a lineáris perspektíva?

5. Melyik állatábrázolás realisztikus?

6. Magyarázd meg, a tájképek alkotói milyen színhatással ábrázolták különbözőképpen a tavaszt? Melyik készült hideg színekkel?

7. Határozd meg a díszítő és iparművészeti termékek között a hímzést és szövést! Melyik alkotást díszítettek mértani ornamenssel?

Bilokur
Katerina Vaszilivna
(1900–1961)

Boksay József
(1891–1975)

Gluscsenko
Mikola Petrovics
(1901–1977)

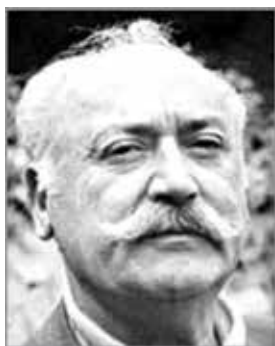
Goncsar
Ivan Makarovics
(1911–1993)

Erdélyi Béla
(1891–1955)

Zareckij
Viktor Ivanovics
(1925–1990)

Manajlo
Fegyir Fedorovics
(1910–1978)

Primacsenko
Marija
Okszentijivna
(1908–1997)

Timcsenko Marfa
Kszenofontivna
(1922–2009)

Tartalom

1. rész.

Művészi ábrázolás a grafikában, festészetben és szobrászatban

1. téma. Nyári benyomások	8
2. téma. A mesebeli erdő fái	12
3. téma. Szokatlan csendélet	16
4. téma. Színes ábrázolások	20
5. téma. Virágok ábrázolása festészeti eszközökkel	24
6. téma. Fantasztikus hajók	28
7. téma. Állatok farsangja	32
8. téma. Erdőkirálynő és varázsgomba	36

2. Rész.

Művészi ábrázolás a díszítő-iparművészetben, építészetben és formatervezésben

9. téma. Népi játékszer	42
10. téma. A petrikivkai művészet világa	46
11. téma. Életfa	50
12. téma. Álomváros	54
13. téma. Parasztházban	58
14. téma. A formatervezett óra	62
15. téma. Karácsonyi és újévi díszek	66
16. téma. Ellenőrizd saját munkáidat!	70

3. Rész.

A természetből, állatok és emberek életéből vett művészi ábrázolások

17. téma. Ismeretlen bolygó	74
18. téma. Karaván a sivatagban	78
19. téma. Utazás északra	82
20. téma. Mesebeli állatok	86
21. téma. A boldogság madara	90

22. téma.	A tavaszi természet ünnepe.....	94
23. téma.	A bölcs kandúr	98
24. téma.	A dalia portréja	102
25. téma.	A szépség ünnepe.....	106

4. Rész.

A szülőföld ábrázolása a művészetben

26. téma.	Szülőföldem.....	112
27. téma.	Építészeti emlékek	116
28. téma.	Parkok, zöld terek, bulvárok.....	120
29. téma.	Vidám szökőkút	124
30. téma.	Fémcsipke	128
31. téma.	A kendőhímzés titka	132
32. téma.	Ukrán dísz tárgyak.....	136
33. téma.	Országunk – ukránja	140
34. téma.	Művészeti kiállítás.....	144
35. téma.	Ellenőrizd, amit megtanultál	148

